

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statsbudget för 2003

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	9
2	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling.....	11
2.3	Skatteavvikelser	12
3	Miljöpolitik	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutvecklingen.....	14
3.3	Mål.....	15
3.4	Politikens inriktning	15
3.5	Insatser.....	17
3.5.1	Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete	17
3.5.1.1	Insatser inom politikområdet	17
3.5.1.2	Insatser utanför politikområdet	24
3.5.2	Verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö	27
3.5.2.1	Insatser inom politikområdet	27
3.5.2.2	Insatser utanför politikområdet	29
3.5.3	Verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete	29
3.5.3.1	Insatser inom politikområdet	29
3.5.3.2	Insatser utanför politikområdet	30
3.6	Resultatbedömning	31
3.6.1	Begränsad klimatpåverkan	31
3.6.1.1	Resultat	31
3.6.1.2	Analys och slutsatser.....	32
3.6.2	Frisk luft	32
3.6.2.1	Resultat	32
3.6.2.2	Analys och slutsatser.....	33
3.6.3	Bara naturlig försurning	33
3.6.3.1	Resultat	33
3.6.3.2	Analys och slutsatser.....	33
3.6.4	Giftfri miljö.....	34
3.6.4.1	Resultat	34
3.6.4.2	Analys och slutsatser.....	34
3.6.5	Skyddande ozonskikt.....	34

3.6.5.1	Resultat.....	35
3.6.5.2	Analys och slutsatser	35
3.6.6	Säker strålmiljö.....	35
3.6.6.1	Resultat.....	35
3.6.6.2	Analys och slutsatser	35
3.6.7	Ingen övergödning.....	36
3.6.7.1	Resultat.....	36
3.6.7.2	Analys och slutsatser	36
3.6.8	Levande sjöar och vattendrag.....	37
3.6.8.1	Resultat.....	37
3.6.8.2	Analys och slutsatser	37
3.6.9	Grundvatten av god kvalitet.....	37
3.6.9.1	Resultat.....	38
3.6.9.2	Analys och slutsatser	38
3.6.10	Hav i balans samt levande kust och skärgård	38
3.6.10.1	Resultat.....	38
3.6.10.2	Analys och slutsatser	39
3.6.11	Myllrande våtmarker.....	39
3.6.11.1	Resultat.....	40
3.6.11.2	Analys och slutsatser	40
3.6.12	Levande skogar.....	41
3.6.12.1	Resultat.....	41
3.6.12.2	Analys och slutsatser	41
3.6.13	Ett rikt odlingslandskap	42
3.6.13.1	Resultat.....	42
3.6.13.2	Analys och slutsatser	43
3.6.14	Storslagen fjällmiljö	43
3.6.14.1	Resultat.....	43
3.6.14.2	Analys och slutsatser	43
3.6.15	God bebyggd miljö	44
3.6.15.1	Resultat.....	44
3.6.15.2	Analys och slutsatser	45
3.7	Revisionens iakttagelser.....	46
3.7.1	Naturvårdsverket	46
3.7.2	Kemikalieinspektionen	46
3.7.3	Statens strålskyddsinstitut.....	46
3.7.4	Statens kärnkraftinspektion	47
3.7.5	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	47
3.7.6	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande... 47	47
3.8	Budgetförslag	47
3.8.1	34:1 Naturvårdsverket	47
3.8.2	34:2 Miljöövervakning m.m.....	48
3.8.3	34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	50
3.8.4	34:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	52
3.8.5	34:5 Miljöforskning	53
3.8.6	34:6 Kemikalieinspektionen	54
3.8.7	34:7 Internationellt miljösamarbete.....	55
3.8.8	34:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	56
3.8.9	34:9 Statens strålskyddsinstitut.....	57
3.8.10	34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	58
3.8.11	34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning.....	59

3.8.12	Kärnavfallsfonden.....	60
3.8.13	34:12 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	61
3.8.14	34:13 Information om klimatfrågor.....	62
3.8.15	34:14 Stöd till klimatinvesteringar.....	63
4	Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20.....	65
4.1	Budgetförslag.....	65
4.1.1	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	65
4.1.2	26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	66

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	11
2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	12
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområde Miljöpolitik	14
3.2 Anslagsutveckling, anslag 34:1.....	47
3.3 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:1	47
3.4 Uppdragsverksamhet, anslag 34:1	47
3.5 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:1	48
3.6 Anslagsutveckling, anslag 34:2.....	48
3.7 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:2	49
3.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslag 34:2 Miljöövervakning	49
3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslag 34:2 Bilavgasverksamhet	50
3.10 Anslagsutveckling, anslag 34:3.....	50
3.11 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:3	51
3.12 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:3.....	51
3.13 Anslagsutveckling, anslag 34:4.....	52
3.14 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:4	52
3.15 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:4.....	53
3.16 Anslagsutveckling, anslag 34:5.....	53
3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:5.....	53
3.18 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:5	54
3.19 Anslagsutveckling, anslag 34:6.....	54
3.20 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:6	54
3.21 Uppdragsverksamhet, anslag 34:6	55
3.22 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:6	55
3.23 Anslagsutveckling, anslag 34:7.....	55
3.24 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:7	56
3.25 Anslagsutveckling, anslag 34:8.....	56
3.26 Anslagsutveckling, anslag 34:9.....	57
3.27 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:9	57
3.28 Uppdragsverksamhet, anslag 34:9	57
3.29 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:9.....	57
3.30 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:9	58
3.31 Anslagsutveckling, anslag 34:10.....	58
3.32 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:10	59
3.33 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:10	59
3.34 Anslagsutveckling, anslag 34:11.....	59
3.35 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:11.....	60
3.36 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:11	60
3.37 Anslagsutveckling, anslag 34:12.....	61
3.38 Uppdragsverksamhet, anslag 34:12	61

3.39 Affärsverksamhet, anslag 34:12.....	61
3.40 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:12.....	62
3.41 Anslagsutveckling, anslag 34:13.....	62
3.42 Anslagsutveckling, anslag 34:14.....	63
3.43 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:14.....	63
3.44 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:14.....	63
4.1 Anslagsutveckling, anslag 26:1.....	65
4.2 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 26:1.....	65
4.3 Anslagsutveckling, anslag 26:2.....	66
4.4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 26:2.....	66
4.5 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 26:2.....	67

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:2 Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av miljöövervakning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor under år 2004, högst 40 000 000 kronor under år 2005 och högst 30 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 3.8.2),
2. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:2 Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamhet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kronor under år 2004 och högst 16 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.8.2),
3. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:3 Åtgärder för biologisk mångfald*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 120 000 000 kronor under år 2004 (avsnitt 3.8.3),
4. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:4 Sanering och återställning av förorenade områden*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med genomförande av saneringsinsatser, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 175 000 000 kronor under år 2004, högst 300 000 000 kronor under år 2005 och högst 125 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 3.8.4),
5. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:5 Miljöforskning*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 30 000 000 kronor under år 2004, högst 20 000 000 kronor under år 2005 och högst 15 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 3.8.5),
6. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:9 Statens strålskyddsinstitut*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med strålskyddsforskning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 10 000 000 kronor under år 2004, högst 7 000 000 kronor under år 2005 och högst 4 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 3.8.9),
7. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget *34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 17 000 000 kronor under år 2004, högst 8 000 000 kronor under år 2005 och högst 2 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 3.8.11),

8. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med beslut om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 100 000 000 kronor under år 2004 och högst 200 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.8.15),
9. bemyndigar regeringen att under år 2003, i fråga om ramanslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upp-
- handling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 250 000 000 kronor under år 2004, högst 180 000 000 kronor under år 2005 och högst 56 000 000 kronor under år 2006 (avsnitt 4.1.2),
10. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp			
<i>Tusental kronor</i>			
Anslag		Anslagstyp	
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Förvaltningskostnader	ramanslag	40 289
26:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning	ramanslag	281 724
34:1	Naturvårdsverket	ramanslag	313 890
34:2	Miljöövervakning m.m.	ramanslag	210 958
34:3	Åtgärder för biologisk mångfald	ramanslag	987 908
34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	ramanslag	439 770
34:5	Miljöforskning	ramanslag	82 743
34:6	Kemikalieinspektionen	ramanslag	102 184
34:7	Internationellt miljösamarbete	ramanslag	66 434
34:8	Stockholms internationella miljöinstitut	obetecknat anslag	12 000
34:9	Statens strålskyddsinstitut	ramanslag	98 690
34:10	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	ramanslag	86 006
34:11	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	ramanslag	70 895
34:12	Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	ramanslag	211 584
34:13	Information om klimatfrågor	ramanslag	30 000
34:14	Stöd till klimatinvesteringar	ramanslag	300 000
Summa			3 335 075

2 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

2.1 Omfattning

I utgiftsområdet ingår politikområde *Miljöpolitik* och del av politikområde *Forskningspolitik*. Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden.

Forskningspolitiken presenteras närmare under utgiftsområde 16.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgiftsprognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde Miljöpolitik	1 937	2 811	2 520	3 013	3 815
Politikområde Forskningspolitik ²	216	295	291	322	332
Totalt för utgiftsområde 20	2 153	3 106	2 811	3 335	4 147

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2003.

² Politikområdet ligger under utgiftsområde 16.

Den totala resursförstärkningen inom utgiftsområde 20 uppgår till ca 200 miljoner kronor år 2003 och ca 1 000 miljoner kronor år 2004 i jämförelse med 2002 års utgiftsnivå.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	3 124,6	3 124,6
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning	78,0	146,9
Beslut	20,5	35,9
Överföring till/från andra utgiftsområden	- 22,1	- 15,7
Övrigt	134,1	855,7
Ny ramnivå	3 335,1	4 147,4

2.3 Skatteavvikelser

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av olika särregler i skattelagstiftningen. Dessa stöd brukar kallas saldpåverkande skatteavvikelser. Det handlar om avvikelser från en enhetlig beskattning, t.ex. att en viss grupp omfattas skattelättnad i förhållande till en enhetlig norm, vilket kan uppfattas som en skatteförmån. I det följande redovisas skatteavvikelser som hänför sig till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Förmån av miljövänliga bilar

Bilar som drivs med elektricitet får en nedsättning av förmånsvärdet till 60 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan mer miljöanpassad teknik. Alkohol- och gasdrivna bilar, utom de som drivs med gasol, får en nedsättning av förmånsvärdet till 80 procent av förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt. Skatteavvikelsen netto för 2002 och 2003 beräknas uppgå till 20 miljoner kronor respektive år.

3 Miljöpolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet omfattar frågor rörande

- naturvård och biologisk mångfald,
- vatten- och luftvård,
- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfallsfrågor,
- bilavgasfrågor,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning,
- kemikaliekontroll,
- strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften,
- meteorologi, hydrologi och oceanografi,
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Statens institut för ekologisk hållbarhet ingår i politikområdet.

Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholm internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska Miljöstyrningsrådet och Sydkraft SAKAB AB till politikområdet.

Andra myndigheter med verksamhet inom politikområdet är Boverket och Kustbevakningen.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområde Miljöpolitik
Tusental kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgifts- prognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
34:1 Naturvårdsverket	304 326	313 035	305 970	313 890	320 837
34:2 Miljöövervakning m.m.	202 744	200 666	201 644	210 958	240 949
34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	815 353	960 419	849 234	987 908	1 510 508
34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	126 534	397 746	314 602	439 770	567 394
34:5 Miljöforskning	57 418	58 644	57 882	82 743	84 641
34:6 Kemikalieinspektionen	85 869	89 736	89 817	102 184	104 542
34:7 Internationellt miljösamarbete ²	41 829	39 682	42 935	66 434	66 434
34:8 Stockholms internationella miljöinstitut	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
34:9 Statens strålskyddsinstitut	83 934	100 923	107 978	98 690	100 865
34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	83 119	84 362	86 264	86 006	87 908
34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	71 978	69 266	71 261	70 895	72 567
34:12 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.	226 899	227 688	236 387	211 584	216 362
34:13 Information om klimatfrågor	-	30 000	29 610	30 000	30 000
34:14 Stöd till klimatinvesteringar	-	200 000	9 870	300 000	400 000
34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet ²	28 092	26 752	27 216	-	-
2000 A9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning	16 716	-	34 545	-	-
1999 A5 Åtgärder för att rena Dalälven	949	-	8 883	-	-
1999 A10 Miljöinsatser i Östersjöregionen	6 030	-	33 540	-	-
Summa	2 163 790	2 810 919	2 519 638	3 013 062	3 815 006
<i>Anslag inom andra UO</i>					
U018 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 131 035	789 500	772 000	361 153	0
U018 34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	5 493	6 048	5 922	7 019	7 175
Totalt för politikområde Miljöpolitik	3 408 989	3 606 467	3 297 560	3 381 234	4 121 181

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

² Fr.o.m. 2003 ingår anslaget 34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet

3.3 Mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål som anger vilket tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv. Målen omfattar följande områden:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö

Riksdagen har senare beslutat (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36) om ett antal delmål för miljö kvalitetsmålen som anger att en viss miljö kvalitet skall vara uppnådd eller att förändringar skall vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö kompletterades med beslut om delmål (prop. 2000/2001:65, 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269) under våren 2001. Delmål för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan beslutades (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163) under hösten 2001. Våren 2002 beslutade (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291) riksdagen om ytterligare ett delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

3.4 Politikens inriktning

Sverige är ett föregångsland i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Den positionen skall vi under de kommande åren befästa och utveckla. Genom en ambitiös miljö politik skall Sverige aktivt bidra till en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling, nationellt och globalt.

Miljö politiken är en viktig del i regeringens politik för hållbar utveckling. De av riksdagen antagna 15 miljö kvalitetsmålen med vägledande åtgärdsstrategier – och det systematiska och brett upplagda miljö arbete som inletts för att nå miljö målen – utgör grunden för vår nationella miljö politik. Målet är ett ekologiskt hållbart Sverige.

Omsorgen för naturen och miljön är en förutsättning för vår välfärd och en viktig drivkraft för en tillväxt som ger ett hållbart samhälle. Över hela världen efterfrågas nu nya tekniska lösningar för hållbar produktion och konsumtion. Ny konkurrenskraftig miljö teknik med goda exportförutsättningar är ett strategiskt vägval. En ökad satsning på teknologiutbyte kan bidra till att finna lösningar på internationella miljö problem samtidigt som det i Sverige kan tjäna som drivkraft för ekonomisk utveckling.

Miljön i våra hav och kustområden i Östersjön och Västerhavet är hotade av övergödning, giftutsläpp, överutnyttjande av fiskbestånd och oljeutsläpp. Havens ekosystem är i obalans. Därför ges havsmiljöfrågorna en central roll i miljö politiken under de kommande åren. Den av regeringen tillsatta Havsmiljö kommissionen (M 2002:07) har bl.a. till uppgift att föreslå åtgärder som kan bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön. Utsläpp av övergödande närsalter i vattendrag och hav måste minska. Fler marina reservat bör inrättas. Produktionen inom de areella näringarna har stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. Sverige kommer därför att vara fortsatt pådrivande för att – inte minst utifrån den biologiska mångfaldens perspektiv – reformera EU:s fiske- och jordbrukspolitik.

Naturen och naturupplevelserna är en viktig del av vår välfärd. I en tid när många av oss lever i stressade tätortsmiljöer blir naturen och goda boendemiljöer allt viktigare som en källa till glädje och återhämtning. Därför utgår regeringens förnyade naturvårdspolitik, där vi sätter

människan i centrum, från behovet av att öka människornas tillgänglighet till rika natur- och kulturupplevelser. Allt fler människor lever och arbetar i tätorter. Därför intensifieras arbetet med att bevara och utveckla tätortsnära naturområden. Regeringen avser att genomföra en satsning på kommunal naturvård genom ett särskilt program i syfte att ge kommunerna möjlighet att söka statlig delfinansiering av lokala naturvårdsprojekt.

Ambitionen att bevara skyddsvärda skogar genom skogsinköp intensifieras. Senast 2010 skall ytterligare 900 000 hektar skogsmark ha ett långsiktigt skydd. All statlig skogsmark skall naturvärdesbedömas och skyddsvärda områden skall pekats ut. Alla urskogsartade skogar, såväl privatägda som statligt ägda, skall identifieras och långsiktigt skyddas. Statligt skogsägande bör vara ett föredöme för hela skogsnäringen både inom natur- och kulturmiljövården och vid produktion av virke och andra nyttigheter.

De pågående klimatförändringarna på jorden är vår tids största och allvarligaste miljöutmaning. Den temperaturhöjning på jorden som utsläppen av växthusgaser befaras leda till kan komma att få allvarliga effekter på ekosystemen och samhället. Sverige skall därför fortsatt bedriva en ambitiös klimatpolitik i syfte att ytterligare minska utsläppen av växthusgaser både i Sverige och internationellt. Sverige skall också vara fortsatt pådrivande i det internationella klimatpolitiska samarbetet, såväl inom EU som globalt.

Vi omger oss med många farliga kemikalier i varor och produkter. De utgör en risk för både miljön och människors hälsa. Regeringen avser fortsätta arbetet med att fasa ut farliga kemikalier som är långlivade och lagras i människans kropp. Mot bakgrund av de risker för människors hälsa som de s.k. bromerade flamskyddsmedlen utgör har regeringen givit Kemikalieinspektionen i uppdrag att, i avvaktan på ett förbud på EU-nivå, utreda möjligheterna att införa ett nationellt förbud mot användningen av dessa ämnen i varor och produkter.

Arbetet med kartläggning och sanering av förorenade mark- och vattenområden intensifieras med hjälp av ökade resurser.

Fyra utredningar och redovisningar av uppdrag med koppling till kretslopps- och avfallspolitiken har nyligen lagts på regeringens bord. Det gäller utredningen (SOU 2002:9) om vissa avfallsskattefrågor, utredningen (SOU 2001:102)

om översyn av producentansvaret, Naturvårdsverkets uppdrag att utreda ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall och verkets uppdrag om den miljöorienterade produktpolitiken. Regeringens ambition är att i en kretsloppsproposition presentera en samlad syn på den framtida avfallshanteringen och producentansvarets framtida roll och utveckling. Det primära målet för kretslopps- och avfallspolitiken är att den totala mängden avfall inte ökar. I andra hand ska avfallshanteringen utgå från att så långt som möjligt återanvända och återvinna avfall.

Inom miljörettens område är det regeringens ambition att under det kommande året presentera en proposition om regelverket för kommunernas tillsynsverksamhet samt miljöstraffrätten utifrån Miljöbalkskommitténs delbetänkande Miljöbalken under utveckling (SOU 2002:50) och dess remissbehandling.

En ökad satsning på teknikutveckling och teknologiutbyte kan ge lösningar på globala miljöproblem samtidigt som det i Sverige kan främja svensk industri och tjäna som drivkraft för ekonomisk tillväxt. Inom utgiftsområde 21 Energi genomförs forsknings- och utvecklingsinsatser som bl.a. syftar till att få fram förnybara energikällor. Solcellstekniken är ett exempel på teknologi som kan bli det stora genombrott som världens energisektor så väl behöver. Svensk industri och svensk forskning har många av de kunskaper som krävs i detta arbete. För att främja utveckling, entreprenörskap och export inom miljöteknikområdet avser regeringen att etablera ett nationellt centrum.

Bygg- och fastighetssektorn svarar för en betydande del av miljöbelastningen i samhället. För att uppnå det beslutade delmålet under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö beträffande miljöbelastningen från energianvändningen i sektorn är det väsentligt att åstadkomma en energieffektivisering där ny, miljöanpassad teknik ingår liksom att öka andelen förnybara energikällor. Enligt delmålet förutsätts energianvändningen minska på sikt. Regeringen avser att ge de statliga fastighetsägarna i uppdrag att i samråd med Statens energimyndighet m.fl. beskriva förutsättningar och möjligheter till ökad energieffektivisering och minskat beroende av fossila bränslen.

Transportsektorn svarar i dag för ca en tredjedel av de klimatförändrande koldioxidutsläppen. Inom utgiftsområde 21 Energi genomförs forsknings- och utvecklingsinsatser som bl.a.

syftar till att få fram renare drivmedel, bränsle-snålare fordon och förnybara energikällor. Ändrade skatteregler införs i syfte att främja utvecklingen av alternativa och klimatomåttligt acceptabla drivmedel. Inom energibeskattningen ges koldioxidskatten en större tyngd.

Målet för regeringens regionala utvecklingspolitik är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. De regionala tillväxtprogrammen utgör basen för det långsiktiga arbetet för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar regional utveckling. Därför ska företrädare för miljöpolitiken medverka när de kommande regionala tillväxtprogrammen utarbetas och genomförs.

Vi lever i en globaliserad värld. De stora och allvarliga miljöproblemen känner inga nationsgränser. För att skapa en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling krävs därför globalt samarbete och internationella överenskommelser. Som föregångsland i omställningen till ett hållbart samhälle skall Sverige vara fortsatt pådrivande i det internationella miljö- och utvecklingsarbetet, såväl inom Östersjöregionen och EU som globalt. Sverige skall aktivt medverka till att de överenskommelser som nåddes vid FN-toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002 genomförs och utvecklas. Inom EU bör Sverige vara fortsatt pådrivande för att bl.a. utveckla den gemensamma kemikalielagstiftningen, EU:s fortsatta klimatpolitik, EU:s strategi för hållbar utveckling, biologisk mångfald, integrerad produktspolitik (IPP) samt utveckling av miljöanpassad teknik.

Sverige kommer att prioritera och vara pådrivande i det regionala miljöarbetet i norra Europa. I Nordiska Ministerrådet är Sverige ordförande 2003 liksom inom Barentsamarbetet. Sverige kommer att vara fortsatt aktivt och pådrivande i Östersjöarbetet (Baltic 21 och HELCOM). I Nordsjöarbetet (Nordsjökonferensen), där Sverige övertog ordförandeskapet och sekretariatet i mars 2002, kommer arbetet främst att fokuseras på sjöfartens miljöpåverkan men också på fiskets miljökonsekvenser. Sverige kommer också att vara aktivt i förberedelserna inför och genomförandet av det alleuropeiska miljöministermötet i Kiev i maj 2003.

3.5 Insatser

Besluten om miljö kvalitetsmål, delmål och åtgärdsstrategier är vägledande för statens och andra samhällsaktörers åtgärder på miljöområdet. Miljömålsstrukturen är utgångspunkt för myndigheternas miljöarbete. Miljömålsansvariga myndigheter arbetar med att utveckla sina roller bl.a. när det gäller uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen. Regeringen har också givit några myndigheter direkta uppdrag inom ramen för miljö kvalitetsmålen. Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att arbeta med miljö kvalitetsmålen regionalt i samarbete med kommunerna och regionala aktörer. Miljömålsrådet kommer under 2004 att lämna sin fördjupade utvärdering av utvecklingen mot miljö kvalitetsmålen till regeringen.

Politikområdet Miljöpolitik delas in i tre verksamhetsområden. Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete, verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö samt verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete. Indelningen i verksamhetsområden är åtgärdsbaserad medan miljö målsstrukturen visar vad som skall uppnås. Insatserna under Miljöpolitiken redovisas därför enligt verksamhetsområden medan resultatbedömningen redovisas enligt miljö målsstrukturen.

3.5.1 Verksamhetsområde 1 Pådrivande och förebyggande miljöarbete

Målet för verksamhetsområdet är att nationellt och internationellt utveckla och tillämpa styrmedel i enlighet med de fem grundläggande miljövärdena samt påverka attityder och beteenden hos individer och organisationer så att de agerar i enlighet med sitt miljöansvar.

3.5.1.1 Insatser inom politikområdet

Internationellt miljöarbete

Svenska insatser i det internationella miljöarbetet bidrar till att uppfylla de svenska miljö kvalitetsmålen. Det handlar både om att minska sådana utsläpp som påverkar Sverige och att höja den allmänna skyddsnivån. I synnerhet EU:s arbete påverkar direkt den svenska miljölagstiftningen. EU:s strategi för hållbar utveckling, lik-

som det sjätte miljöhandlingsprogrammet skall konkretiseras och genomföras. Utvidgningen av EU kommer att ha direkt positiv effekt på gränsöverskridande utsläpp som drabbar Sverige. Inom ramen för det regionala Östersjöarbetet skall program för hållbar utveckling genomföras.

Sverige spelade en aktiv roll i förberedelserna och vid världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg under 2002. Flera nya mål som ursprungligen föreslogs av Sverige antogs i toppmötets handlingsprogram. Flera viktiga åtaganden och rekommendationer gjordes vid mötet. Rekommendationer om att stärka företagens ansvar för hållbar utveckling antogs. Handels- och miljöregler skall stödja varandra. Subventioner måste ändras, t.ex. för fiske och jordbruk, så att de gynnar verksamheter som är förenliga med hållbar utveckling och som inte skadar miljön. Ett nytt mål att halvera andelen människor som saknar tillgång till grundläggande sanitet till 2015 har antagits. Ett nytt mål har antagits om att varje land skall skapa en nationell plan för integrerad vattenförvaltning och effektiv vattenhantering senast 2005. Fiskebestånd som hotas av utrotning skall återställas senast 2015 där det är möjligt. Rekommendationer om vikten av kvinnors rätt att äga, ärva och kontrollera mark har antagits. Ett mål att kraftigt minska förlusten av biologisk mångfald till 2010 antogs också. Ett tioårigt handlingsprogram för hållbara konsumtions- och produktionsmönster skall utarbetas. En överenskommelse om att program för ökad tillgång till energi skall integreras i nationella utvecklingsplaner och strategier för fattigdomsbekämpning har antagits. Detta måste göras på ett hållbart sätt. Alla länder bör växla om från fossila bränslen till förnybar energi, och en kraftig ökning av andelen förnybar energi på global nivå behöver komma till stånd. Dessutom antogs rekommendationer om att i synnerhet i länderna skall fasa ut subventioner till fossila bränslen. Under mötet framhölls utbildningens betydelse för en hållbar utveckling och ett samlat grepp har tagits för att integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling på alla nivåer, från den lokala till den globala.

Sverige skall aktivt medverka till att de positiva resultat som nåddes vid världstoppmötet genomförs och utvecklas.

Luft

Sverige har varit pådrivande i det internationella arbetet med klimat och luftföroreningar, både inom EU och globalt.

Delvis som ett resultat av ett framgångsrikt svenskt ordförandeskap i EU kunde under 2001 förhandlingarna under klimatkonventionen om regler för Kyotoprotokollets tillämpning avslutas genom Bonnöverenskommelsen och Marrakeshbeslutet. Under 2001 presenterade kommissionen ett meddelande KOM(2001)580 som skall ligga till grund för val av och beslut om åtgärder inom EU som ger medlemsstaterna möjlighet att klara Kyotoprotokollets åtaganden. Förutom förslag till gemensamma åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser förbereds skärpta gemensamma regler för statistik, inventering och rapportering av växthusgaser för att uppfylla Kyotoprotokollets krav. Rådet ställde sig i december 2001 i huvudsak bakom kommissionens meddelande. Regeringen har tillsatt en delegation med uppgift att ge förslag till hur Sverige skall införa ett nationellt system för att tillämpa Kyotoprotollets flexibla mekanismer. Regeringens avsikt är att ha ett nationellt system på plats senast år 2005. Under 2001 presenterade kommissionen ett förslag till hur handel med utsläppsrätter i enlighet med Kyotoprotokollets bestämmelser skall kunna bedrivas inom EU från 2005. Förhandlingar om förslaget pågår i rådet och Europaparlamentet.

Programmet Clean Air for Europe (CAFE), som beslutades 2001, är en gemensam strategi mot luftföroreningar inom EU som syftar till att minska luftföroreningarna och förbättra luftkvaliteten i Europa. Kommissionen arbetar med att formulera dotterdirektiv till ramdirektivet (96/62/EG) om utvärdering och säkerställande av luftkvalitet. Bl.a. förbereds direktiv om begränsning av lättflyktiga organiska ämnen (VOC) i produkter, tungmetaller i luft och svavel i olja för fartyg.

Sverige ratificerade som ett av de första länderna det s.k. Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (CLRTAP) i början av 2002. Protokollet syftar till att minska de försurande utsläppen och sätter tak för utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider, VOC och ammoniak. Motsvarande begränsningar finns i EG:s s.k. takdirektiv.

Två EG-direktiv som syftar till att begränsa utsläppen av försurande ämnen har tillkommit

under åren 2001 – 2002, nämligen direktivet (2001/80/EG) om utsläppsbegränsningar från stora förbränningsanläggningar och direktivet (2001/81/EG) om nationella utsläppstak för vissa luftföroreningar som sätter ett tak för utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider, VOC och ammoniak.

Sverige har inom EU varit en av de mest drivande medlemsstaterna i arbetet för att minska utsläppen från bilar och arbetsmaskiner. Inom EU reglerar direktiv 1999/96/EG bl.a. utsläppen från tunga fordon och nya krav infördes i oktober 2001 som beräknas medföra en minskning av kväveoxidutsläppen från nya fordon med ca 30 procent. När det gäller vissa arbetsmaskiner har skärpta krav införts som medför minskade utsläpp av kväveoxider. Sverige har infört ett system med miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter som innebär att fartyg som reducerar utsläpp av svavel och kväveoxider får minskade avgifter.

Regeringen utfärdade 2001 en förordning (2001:527) om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft. Naturvårdsverket redovisade under våren 2002 förslag till miljö kvalitetsnormer för bensen och kolmonoxid.

Länsstyrelsen i Stockholms län har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till åtgärdsprogram enligt 5 kap. 6 § miljöbalken för att uppfylla miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid inom länet. Länsstyrelsen i Västra Götalands län har fått motsvarande uppdrag för Göteborgsregionen. Uppdragen skall redovisas till regeringen senast den 1 juni 2003.

Sverige har drivit frågan om begränsning av användningen av ozonnedbrytande ämnen under lång tid både nationellt och internationellt. Under 2002 har förordningen (2002:187) om ämnen som bryter ner ozonskiktet genomgått en översyn med anledning av att en ny EG-förordning (2037/2000/EG) på området har trätt i kraft. Vidare har Sverige under 2002 ratificerat 1999 års justeringar och ändringar av Montreal-protokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utveckla underlag för ytterligare åtgärder med avseende på användning och utsläpp av ozonnedbrytande ämnen. Uppdraget skall redovisas i oktober 2002.

Vatten

Sverige har deltagit i ett omfattande arbete för bevarandet av den marina miljön inom ramen för de globala och regionala marina konventionerna och inom olika globala och regionala samarbetsorgan. Exempel på sådana organ är Helsingforskommissionen (HELCOM) för Östersjön, Oslo-Pariskommissionen (OSPAR) för Nordostatlanten, Nordsjökonferensen för Nordsjön, Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) och UNEP-GPA (Global programme of action to prevent marine pollution from land-based activities).

Östersjöländerna skrev inom ramen för HELCOM vid ministermötet i september 2001 under en deklaration som innebär en ändring av Helsingforskonventionen. Sverige har därefter drivit på genomförandet av åtgärder enligt deklarationen. Exempel är inrättande av särskilda rutter för djupgående fartyg, installering av transpondrar för förbättrad navigation och säkerhet samt ökat miljöskydd genom att enkelskroviga tankfartyg från och med 2015 förbjuds att verka i Östersjön.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten är av stor betydelse för att nå flera miljö kvalitetsmål. Ett omfattande arbete pågår för att genomföra direktivet i Sverige. Miljöbalkskommittén (M1999:03) har fått i uppdrag (dir. 2001:25) att lämna förslag till hur direktivets bestämmelser om miljömål, åtgärdsprogram och utsläpp till vatten skall genomföras i svensk lagstiftning.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utarbeta ett tekniskt och vetenskapligt underlag för genomförande av ramdirektivet för vatten samt föreslå former för informationshantering och rapportering.

Utredningen om svensk vattenadministration (M 2001:01) skall utarbeta förslag till den myndighetsorganisation som behövs för förvaltningen av avrinningsdistrikt i enlighet med ramdirektivet. Vidare pågår ett omfattande internationellt samarbete för att utarbeta informella vägledningsdokument för tillämpningen av ramdirektivet.

Statens va-nämnd har på regeringens uppdrag granskat om va-lagens bestämmelser om avgifter och taxor uppfyller de krav som ställs i ramdirektivet och övervägt nödvändiga författningsändringar. Nämnden redovisade uppdraget till regeringen i juni 2002. Nämnden fann inga skäl att föreslå några ändringar i va-lagen.

Regeringen kan komma att se över miljö-kvalitetsnormerna för nitrat i grundvatten som en följd av Naturvårdsverkets och Sveriges geologiska undersöknings (SGU) rapport om nitrat i grundvatten (rapport 5180) i januari 2002. Rapporten föreslår nya normer. För att uppnå normerna kan det komma att krävas ett flertal åtgärder, t.ex. i jordbruksområden i Skåne och Halland. Naturvårdsverket arbetar med förslag till miljö-kvalitetsnormer för fosfor i sjöar. Urvalskriterier är framtagna med hänsyn till miljö-belastning, känslighet och naturvärden.

De huvudsakliga insatserna för att minska övergödningen görs inom jordbruks- och avloppsreningssektorerna. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att föreslå en precisering av delmålet om minskning av de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar under miljö-kvalitetsmålet Ingen övergödning och att föreslå prioriteringar och åtgärder samt hur dessa skall finansieras. Uppdraget skall redovisas 2004.

Naturvårdsverket har vidare fått i uppdrag att se över miljö- och hälsoskyddskraven för avloppsslam, att gå igenom problemen med återföring av fosfor och att föreslå en aktionsplan för fosforåterföring. Uppdraget skall redovisas hösten 2002.

Ansvariga statliga myndigheter har samverkat i arbetet att säkra vattenförsörjningen och skyddet av grundvatten. Naturvårdsverket och SGU m. fl. har under året arbetat med uppdraget Värderingsgrunder för skydd av grundvattenförekomster, grusförekomster och konstgjord infiltration. Ett första förslag till kriterier kommer att läggas fram i höst och följas av arbete med identifiering av skyddsvärda områden.

Naturvårdsverket och SGU har också deltagit i en expertgrupp inom EU om utformningen av ett fristående dotterdirektiv om grundvatten till ramdirektivet för vatten.

Regeringen tillsatte i juli 2002 en Havsmiljö-kommission (M 2002:07) som har till uppgift att föreslå nya åtgärder för att nå de miljö-kvalitetsmål som rör havet. Övergödning är ett av de allvarligaste hoten för havsmiljön. Kommissionen skall senast den 30 juni 2003 redovisa kunskapsläget när det gäller miljöproblemen i Sveriges kust- och havsområden, både i Östersjön och i Västerhavet, samt föreslå konkreta åtgärder och strategier på kort och lång sikt, även för Sveriges internationella agerande.

Kemikalier

Arbetet med Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar, s.k. POP-ämnen, avslutades under våren 2001 vid en mellanstatlig konferens i Stockholm under svenskt värdskap. Riksdagen godkände den 21 mars 2002 Stockholmskonventionen (prop. 2001/02:79, bet. 2001/02:MJU14, rskr. 2001/02:186), varpå regeringen den 18 april 2002 beslutade om ratifikation. Som ett led i att uppfylla Stockholmskonventionens åtaganden har Naturvårdsverket fått i uppdrag dels att kartlägga utsläppskällor och definiera behovet av åtgärder för oavsiktligt bildade ämnen som dioxiner, dels att utreda omhändertagande av PCB i byggnader. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket ta fram en prioriteringslista över ytterligare POP-ämnen som bör lämnas till Stockholmskonventionen. En delrapportering lämnades till regeringen i december 2001.

Under våren 2002 har FN:s miljöprogram (UNEP) presenterat en rapport om behovet av en global kemikaliestrategi. Rapporten utgjorde underlag till den kemikaliediskussion som hölls vid toppmötet i Johannesburg 2002 och som resulterade i en överenskommelse att en global kemikaliestrategi skall finnas 2005 och ett globalt harmoniserat system för märkning av kemikalier 2008. Det övergripande målet att produktion och användning av kemikalier inte skall leda till allvarliga miljö- och hälsoeffekter till 2020 slogs också fast. UNEP har även beslutat om en global utvärdering av kvicksilvers användning, spridning och effekter på hälsa och miljö där Sverige bidragit med 700 000 kronor till arbetet. Sverige deltar i arbetet med den svenska kemikaliestrategin som utgångspunkt.

Inom IMO slutförhandlades under 2001 konventionen om förbud mot vissa ämnen i båt-bottenfärger på fartyg. Regeringen beslutade den 16 maj 2002 att underteckna konventionen.

EU-parlamentet antog i november 2001 ett betänkande om EG-kommissionens vitbok om en ny kemikaliestrategi inom EU. Kommissionens första förslag till en revidering av kemikalielagstiftningen väntas komma under hösten 2002 och förhandlingarna i ministerrådet beräknas starta under det danska ordförandeskapet. Den bakomliggande strategin lägger ett tydligt ansvar på industrin för att testa kemiska ämnen, bedöma riskerna med dem och vidta riskbegränsande åtgärder. Utgångspunkter för det svenska

deltagandet i arbetet för att ta fram underlag till den framtida lagstiftningen är de svenska kemikaliekraven.

Inom EU pågår ett gemensamt arbete med att bedöma vilka verksamma ämnen som kan godkännas för att ingå i bekämpningsmedel avsedda för jordbruket. Utvecklingen av en tematisk strategi för uthållig användning av bekämpningsmedel och översynen av växtskyddsdirektivet är prioriterade områden för Sveriges deltagande i arbetet. Substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen bör införas och operationaliseras i direktivet. Strikta beslutskriterier bör tas fram för upptag av ämnen på den s.k. positivlistan. Samordning med arbetet med den nya kemikaliepolitiken är viktig för att uppnå en minst lika hög skyddsnivå för användning av bekämpningsmedel som för allmänkemikalier.

Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen har redovisat ett förslag till nytt handlingsprogram för användningen av bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsnäringen för åren 2002 till 2006. Förslaget är ett led i det nationella riskminskningsarbetet och innebär en höjning av ambitionsnivån, bl. a. för att vända trenden av ökande försäljning av bekämpningsmedel. Ekonomistyrningsverket har fått i uppdrag att utreda avgiftssystemet för prövning och tillsyn av bekämpningsmedel. Uppdraget skall redovisas den 31 mars 2003.

Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att förbjuda användningen av bromerade flamskyddsmedel och användningen av farliga s.k. HA-oljor vid tillverkningen av bildäck.

Framtagande av strategier och åtgärder för att minska spridningen av farliga kemiska ämnen sker även inom ramen för en miljöorienterad produktspolitik såväl nationellt som inom EU:s arbete med en integrerad produktpolicy (IPP). Ett av målen med IPP är att minska spridningen av farliga kemiska ämnen via produkter och tjänster.

Regeringen har under våren 2002 beslutat om ett förbud mot användning av bly i ammunition.

Biologisk mångfald

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till ett sextonde miljökvalitetsmål samt preciserade delmål. Förslaget är avsett att komplettera dagens miljökvalitetsmål och bidra till en tydligare målstruktur för att på så sätt

stärka arbetet med bevarande av biologisk mångfald.

Naturvårdsverket har redovisat rapporten Kust- och skärgårdsområden i Sverige – bevarandestrategi (rapport nr 5116).

Naturvårdsverket har tillsammans med Fiskeriverket genom ett seminarium om skydd av marina områden vidareutvecklat arbetet med inrättande av naturreservat i marina miljöer.

Sverige har agerat inom Internationella valkommissionen (IWC) för att skapa ett av alla parter accepterat regelverk för beståndsuppskattningar, fångstkvoter och fångstkontroll. Avsikten är att förhindra ett återupptagande av kommersiell valfångst utanför nationellt vatten.

Arbetet med att till 2010 uppfylla delmålet om maximalt 1 procent bifångster av marina däggdjur har intensifierats under året. Flera internationella möten har hållits och Naturvårdsverket har tillsammans med Fiskeriverket tagit fram ett förslag till åtgärdsplan för tumlare. En omfattande kartering av vattnen längs södra Östersjö-kusten har genomförts och en ny kartering av hela konventionsområdet planeras.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samverkan med Fiskeriverket utreda möjligheterna att fram till 2005 införa fiskeförbud i ett skyddat marint område varefter effekterna av detta skydd skall utvärderas.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samverkan med Artdatabanken och Fiskeriverket belysa de ekologiska konsekvenserna av utsättningar av främmande arter i vattenmiljön. Centrum för biologisk mångfald har fått i uppdrag att se över existerande regelverk och system för riskbedömningar av avsiktlig och oavsiktlig införsel av främmande arter.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram en nationell strategi för bevarande av våtmarker och sumpskogar och att revidera myrskyddsplanen.

Naturvårdsverket har initierat framtagande av åtgärdsprogram för rikkärr och genomfört utbildning i skötsel av sydsvenska rikkärr tillsammans med andra berörda myndigheter. Rikkärrsinventeringen i Jämtland pågår i samarbete med länsstyrelsen i Jämtlands län och Världsnaturfonden och beräknas bli klar under hösten 2002. Under 2001 har 2 311 biologiskt rika kärr i Jämtland identifierats och avgränsats på kartor genom inventeringar och analyser av flygbilder. Inventeringen visar att Jämtland har Europas största samling av orkidékärr. Den nya kun-

skapen är en förutsättning för att kunna bedöma behovet av ett eventuellt utökat skydd mot olika typer av exploateringar. Resultatet från inventeringen kommer också att bearbetas under revideringen av Myrskyddsplanen.

Sverige är sedan 1974 ansluten till konventionen om våtmarker av internationell betydelse i synnerhet som livsmiljö för våtmarksfåglar, den s.k. Ramsarkonventionen. Enligt konventionen, till vilken 131 länder hittills anslutit sig, skall medlemsländerna bl.a. utpeka och bevara minst ett våtmarksområde till listan över internationellt värdefulla våtmarker, vanligen kallad Ramsarlistan. Med konventionens definition av våtmarker berör dess tillämpning även miljö kvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Levande sjöar och vattendrag.

Den nya viltskadeförordningen (2001:724), som bl.a. reglerar de skador som förorsakas av de stora rovdjuren, är en viktig del av rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket och övriga berörda myndigheter har fått i uppdrag att bl.a. utveckla inventeringsverksamheten, metoder för att förebygga jaktbrott, former för samarbete med de nordiska länderna om rovdjursförvaltning och förstärkta informationsinsatser.

Naturvårdsverket har under året antagit en förvaltningsplan för gråsäl i Östersjön.

Naturvårdsverket har startat ett arbete med att lyfta fram goda exempel på lokal förankring av skötsel av skyddade områden. Som ett led i detta arbete för Naturvårdsverket över förvaltningen av Hornborgasjöns naturreservat till länsstyrelsen för Västra Götaland.

Den så kallade bioteknikkommittén lade i sitt slutbetänkande Att spränga gränser – bioteknikens möjligheter och risker (SOU 2000:103) flera förslag som tillgodosetts genom arbete inom politikområdet. Enligt det nya direktivet (2001/18/EG) om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i miljön skall användningen av markörer för antibiotikaresistens i genmodifierade organismer som kan ha negativa effekter på människors hälsa och miljö, avvecklas senast 31 december 2004 vad gäller utsläppande på marknaden och den 31 december 2008 vad gäller annan avsiktlig utsättning i miljön. Direktivet fastslår också att vid riskbedömning inför tillstånd bör de identifierade egenskaperna hos en GMO och dess användning jämföras med egenskaperna hos den icke-modifierade organismen från vilken den härstammar

och användningen av denna i motsvarande situationer.

Beträffande märkning av produkter som framställts med genteknik pågår ett arbete inom EU att utvidga den märkning som finns i dag genom två förslag till förordningar. Den ena behandlar spårbarhet och märkning av produkter som består av eller innehåller genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade produkter. Den andra behandlar genetiskt modifierade livsmedel och foder.

I januari 2000 antogs det s.k. Cartagena-protokollet om biosäkerhet vid gränsöverskridande transport av genmodifierade organismer. Sverige ratificerade protokollet den 8 augusti och EG den 27 augusti 2002. I december 2001 antog FAO:s konferens det internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk.

Avtalen kommer att innebära en ökad kapacitetsuppbyggnad hos utvecklingsländerna både för bevarande och hållbart nyttjande av de odlade växternas genetiska diversitet och för utformning av regelverk för säker hantering av GMO för miljön och människors hälsa. Det är angeläget att utvecklingsländerna själva ges möjlighet att dra nytta av sina genresurser. Sverige kommer att fortsätta sitt aktiva arbete inom ramen för avtalen för att stödja utvecklingsländernas arbete med utveckling av regelverk, institutionella strukturer och kompetensutveckling för en säker och ändamålsenlig användning av gentekniken.

Kretslopp och avfall

Regeringens skrivelse om en miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000:114, bet. 2000/01:MJU3, rskr. 2000/01:52) presenterade en strategi för en miljöorienterad produktpolitik och för hur arbetet bör bedrivas i Sverige, inom EU och globalt. Den vägledande åtgärdsstrategin för giftfria och resurssnåla kretslopp innefattar en miljöorienterad produktpolitik.

Under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001 behandlades kommissionens grönbok om en integrerad produktpolitik. Gemensamma slutsatser togs av rådet vid ministermötet den 7-8 juni 2001. Kommissionen arbetar nu med att ta fram en vitbok om en integrerad produktpolitik som väntas komma under våren 2003. Regeringen avser att inom EU fortsatt verka för att säkerställa en produktpolitik som skapar förut-

sättningar för en effektiv inre marknad med ökad handel och starkt skydd för människors hälsa och för miljön.

Naturvårdsverket har redovisat ett underlag för vidareutveckling av den miljöorienterade produktpolitiken genom att fokusera på hur styrmedel och verktyg kan samverka och effektiviseras samt om det finns behov av nya åtgärder för att uppnå målen med den miljöorienterade produktpolitiken.

I arbetet med att skapa en miljöorienterad produktpolitik har kontakter tagits med berörda aktörer i näringslivet i såväl Sverige som i andra länder.

Sverige har deltagit aktivt i Baselkonventionens arbete med att främja en bättre hantering av bl. a. farligt avfall och med att minska exporten av avfall till utvecklingsländerna. Sverige har under 2002 bidragit med 450 000 kronor till utvecklingsländers medverkan i arbetsgruppsmöten och partsmöten för Baselkonventionen.

Ett nytt EG-direktiv om förbränning av avfall som ersätter två tidigare direktiv har beslutats. Det nya direktivet är mer omfattande och syftar till att väsentligt skärpa utsläppsnivåerna samt att införa krav på teknik och mättillfällen. Direktivet skall vara genomfört i svensk lagstiftning senast den 28 december 2002.

Den 1 januari 2002 trädde förbudet mot att deponera utsorterat brännbart avfall i kraft. Förbudet utvidgas från den 1 januari 2005 till att gälla allt organiskt avfall. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att årligen följa upp genomförandet av deponeringsförbuden och att redovisa hur verket följer och driver på aktörerna i utvecklingen mot ett ekologiskt omhändertagande av avfall.

I december 2001 redovisade Naturvårdsverket sitt regeringsuppdrag om ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall. Rapporten innehåller en uppföljning och utvärdering av tidigare regleringar inom avfallsområdet, bl. a. skatt på avfall som deponeras och förbud att deponera vissa avfallsslag. I rapporten föreslås ytterligare åtgärder för att främja ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall.

Utredningen om översyn av producentansvaret redovisade sitt betänkande Resurs i retur (SOU 2001:102) till regeringen i december 2001. Betänkandet innehåller förslag om förändringar i lagstiftningen och förslag till fortsatt arbete för att lösa de problem som funnits med insamling och återvinning av framför allt förpackningar.

Konsumenterna står i centrum i betänkandet. Idéer om framtida insatser för att vidga miljöarbetet i produkt- och avfallsled presenteras i betänkandet. Både konkreta förslag och visioner om framtidens varu- och avfallsflöden redovisas. Även Resurseffektivitetsutredningen har i sitt betänkande Effektiv användning av naturresurser (SOU 2001:2) behandlat frågan om producentansvar.

Kärnsäkerhet

Statens kärnkraftinspektion (SKI) redovisade sin granskning av kärnkraftsindustrins kompletterade rapportering av program 98, för forskning, utveckling och demonstration för slutförvaring av använt kärnbränsle, som regeringen begärt in. I SKI:s redovisning ingick bl.a. Statens strålskyddsinstitut (SSI) yttrande. En viktig slutsats är att öppenhet och demokrati i beslutsprocessen för valet av plats är av stor vikt. Platsvalsprocessen har nu kommit till ett skede där platsundersökningar skall genomföras i två kommuner, Oskarshamn och Östhammar. SKI och SSI har tillsammans med berörda länsstyrelser genomfört särskilda informationsinsatser till allmänheten och regionala beslutsfattare med anledning av arbetet med att finna en plats där ett slutförvar för använt kärnbränsle kan byggas. Den svenska platsvalsprocessen har också rönt stort intresse internationellt och myndigheterna har deltagit i internationella seminarier och möten för att presentera den svenska modellen.

Säkerheten och strålskyddet vid de kärntekniska anläggningarna upprätthölls under 2001 enligt säkerhets- och strålskydds krav som ställs av SKI och SSI. Kraven är jämförbara med de som är allmänt accepterade i jämförbara västländer. År 2001 blev också det fjärde året i följd med sjunkande stråldoser vid de svenska kärnkraftverken.

Med anledning av stängningen av Barsebäck 1 och stängningen av Barsebäck 2, som bedömts kunna ske under 2003 om riksdagens villkor är uppfyllda, har speciella tillsyns- och granskningsinsatser gjorts vid Barsebäckskärnkraftverk.

Som en följd av terrorattackerna i USA den 11 september 2001 har en översyn genomförts av den dimensionerade hotbild som utgör grund för det fysiska skyddet vid de kärntekniska anläggningarna.

Regeringen och ansvariga myndigheter arbetar även med att stärka kärnsäkerheten och strål-

skyddet internationellt. Prioriterade frågor är kärnsäkerhet och avfallshantering samt icke-spridningsfrågor i Öst- och Centraleuropa.

Under det svenska ordförandeskapet i EU ledde Sverige arbetet med att ta fram en gemensam utvärdering av kärnsäkerheten i kandidatländerna.

SSI:s och SKI:s forskningsverksamhet utgör ett stöd för tillsynsarbetet och är viktig för att vidmakthålla och utveckla den nationella kompetensen inom de olika disciplinerna. SKI har i en särskild rapport redovisat sin forskningsstrategi som även beaktar utbildning och forskning vid universitet och högskolor.

Under 2001 tillfördes Kärnavfallsfonden avgiftsinbetalningar på ca 730 miljoner kronor. Utbetalningarna uppgick till ca 857 miljoner kronor, varav huvuddelen av ersättningarna gick till reaktorinnehavarna. Fonden har satt som mål att för perioden 1996–2020 uppnå en genomsnittlig årlig real avkastning på lägst 4 procent på det förvaltade beloppet. Under perioden 1997–2001 var avkastningen i genomsnitt 5,3 procent realt.

Samhällsplanering och byggande

Naturvårdsverket skall samordna bullerarbetet och har fått i uppdrag att utarbeta ett handlingsprogram för buller i samråd med övriga berörda myndigheter, i ett första steg vad avser ytterligare riktvärden för andra miljöer än de som finns uttryckta i dagens fastställda riktvärden.

3.5.1.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser beträffande samhällsplanering och byggande redovisas närmare under utgiftsområde 18 Bostadspolitik, beträffande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse under utgiftsområde 17 Kulturpolitik, beträffande trafikbuller under utgiftsområde 22 Kommunikationer och beträffande hushållning med grundvatten och naturgrus under utgiftsområde 24 Näringspolitik. Insatser beträffande energifrågor behandlas också under utgiftsområde 21 Energipolitik. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

Miljörelaterade skatter och subventioner

Den gröna skatteväxlingen som påbörjades under 2001 har fortsatt under 2002. Grunden för denna strategi är att höjda skatter på energi- och

miljöområdet växlas mot sänkta skatter på arbete.

Under 2001 tillsattes en utredning för att göra en utvärdering av hur avfallsskatten fungerar samt att utreda konsekvenserna av att införa en skatt på förbränning av avfall. Utredningen slutredovisade sitt betänkande Skatt på avfall i dag – och i framtiden (SOU 2002:9) i februari 2002. Betänkandet har under våren 2002 varit ute på remiss. I enlighet med utredningens förslag föreslår regeringen (vol. 1, kap. 8) en ändring i lagen (1999:673) om skatt på avfall avseende avfall för sluttäckning av deponier.

Regeringen tillsatte i april 2001 Vägtrafikskatteutredningen (Fi 2001:08). Utredningen skall se över vägtrafikbeskattningens utformning, bl.a. från ett miljöperspektiv. Den skall redovisas den 31 december 2003.

Regeringen tillsatte den 19 april 2001 Skattnedsättningsutredningen (Fi 2001:09) med uppdrag att se över reglerna för nedsättning av energiskatten för vissa sektorer. Utredningen skall redovisas den 31 december 2002.

Under 2001 tillsattes en utredning (Fi 2001:12) för översyn av skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel som skall slutredovisas i november 2002. Utredningen skall se över det befintliga skattesystemet och dess miljöeffekter och överväga om skatterna bör förändras så att de kan fungera som effektivare styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts.

Regeringen tillsatte i december 2000 utredningen (N 2000:10) Torvens roll i ett uthålligt energisystem. Utredningen skall redovisas den 15 oktober 2002.

Vatten

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har inlett projekten Identifiering av grundvattenförekomster av vikt för vattenförsörjningen och Råd och riktlinjer för energi- och vattenbörning.

Regeringen har beslutat att Hjälmarén och Mälaren samt vissa jordbruksområden i Götaland och Svealand skall anses som känsliga för kväveföroreningar enligt EG-direktivet 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket.

Biologisk mångfald

EU:s gemensamma fiskeripolitik skall reformeras under 2002. Med anledning av det reformar-

betet överlämnade regeringen till riksdagen en skrivelse i mars 2002, Ansvarsfullt fiske - svenska prioriteringar för EU:s framtida fiskeripolitik (skr. 2001/02:152). I skrivelsen anger regeringen sitt övergripande mål för fiskeripolitiken inom EU och presenterar förslag till en svensk position. Målet är att gemenskapens fiskresurser skall förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen.

Fiskeriverket har fått i uppdrag att belysa effekterna av fiske med drivgarn och föreslå bifångstminskande åtgärder samt att utreda förutsättningarna och belysa de biologiska och ekonomiska konsekvenserna av ett dumpningsförbud ur såväl ett nationellt som ett EU-perspektiv. I uppdraget ingår vidare att utreda betydelsen av bottentrålning för de marina ekosystemen inklusive skyddsvärda områden där bottentrålning bör förbjudas samt analysera effekterna av en ändrad trålgräns.

Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har i uppdrag att följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att utarbeta en strategi för hur mängden småbiotoper i slättbygden skall kunna öka i syfte att bidra till att miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap kan uppnås. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004.

Förutsättningarna för miljö- och naturvård i fjällen är starkt förknippade med rennäringens bedrivande liksom med fjällens nyttjande och skötsel i övrigt. Rennäringspolitiska kommittén har under slutet av 2001 lämnat sitt betänkande En ny rennäringspolitik (SOU 2001:101).

För att kunna följa upp renskötselns inverkan på landskapet utvecklas genom Jordbruksverkets försorg för närvarande på regeringens uppdrag en metod för renbetesinventering.

Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter till 2005 utarbeta strategier för att bevara, utveckla och bruka kulturarvet i kust- och skärgårdsområden samt i anslutning till sjöar och vattendrag.

Riksantikvarieämbetet har också fått i uppdrag att verka för att odlingslandskap kan bevaras och brukas, att mängden kulturbärande landskapselement som vårdas ökar, ett fortsatt och utökat skydd av fjällens forn- och kulturlämningar samt av kulturmiljövärden i skogslandskapet och i våtmarker.

Länsstyrelserna i storstadsområdena har fått i uppdrag att ta fram program för hur de mest värdefulla tätortsnära områdena för friluftsliv och naturvård kan ges varaktigt skydd och förvaltning. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2003.

Miljöledning

Förordningen om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning, EMAS-förordningen (761/2001/EG), har reviderats med ikraftträdande 2001. Förordningen möjliggör nu att även andra organisationer än industrianläggningar EMAS-registreras.

Antalet nyregistreringar enligt EMAS-förordningen under 2001 har varit litet jämfört med tidigare år. Totalt var 208 företag EMAS-registrerade vid halvårsskiftet 2002. Antalet registrerade certifierade miljövarudeklarationer (EPD) har ökat och uppgick till vid halvårsskiftet till 34 stycken.

AB Svenska Miljöstyrningsrådet påbörjade under 2001 en långsiktig informationskampanj om den nya EMAS-förordningen. Arbetet med certifierade miljövarudeklarationer är under utveckling avseende såväl nya sektorer och produktgrupper som ett utökat internationellt samarbete. Sverige är drivande i den utvecklingen.

En översyn av Miljöstyrningsrådets verksamhet och finansiering har genomförts under 2001. Den visar att rådet inte har förutsättningar att bli självfinansierat. Ett statligt stöd är nödvändigt för att kunna upprätthålla nuvarande verksamhet. Översynen visar också att det finns anledning att ta ställning till andra frågor än finansieringen. Bland annat är bolaget sårbart på grund av sin ringa storlek. Vidare pekar översynen på ett behov av ett forum för hållbar utveckling av näringslivet där Miljöstyrningsrådet kan utgöra en viktig del.

Regeringen har övervägt de synpunkter och handlingsalternativ som framförts i översynen av Miljöstyrningsrådet. Regeringens bedömning är att det inte finns förutsättningar för att från statens sida tillföra bolaget ytterligare uppgifter, t.ex. i enlighet med förslaget i översynen, som skulle kunna förbättra bolagets finansiella situation.

Regeringen anser vidare att ytterligare statliga aktieägartillskott inte är en tillfredställande lösning på bolagets finansiella situation. Regeringen avser därför vidare analysera hur verksamheten

på bästa sätt kan fortsätta i alternativa former och avser att återkomma med förslag om detta.

Hösten 2002 erhöll ytterligare ett antal statliga myndigheter regeringens uppdrag att införa miljöledningssystem, vilket innebär att sammanlagt 230 myndigheter nu har detta uppdrag. Naturvårdsverket har i uppdrag att ge utbildning och att sammanställa de årliga redovisningarna från myndigheterna. De statliga myndigheternas miljöledningsarbete utvecklas överlag väl och i stort ligger ambitionen på hög nivå. I dag är åtta myndigheter certifierade.

Även Regeringskansliet arbetar med att införa miljöledningssystem. År 2003 skall Miljödepartementet utvärdera miljöledningsarbetet inom Regeringskansliet.

Strategi för hållbar utveckling

Regeringen presenterade en strategi för arbetet med hållbar utveckling i mars 2002, Nationell strategi för hållbar utveckling (skr. 2001/02:172, bet. 2001/02:MJU16, rskr. 2001/02:315). I skrivelsen behandlas de ekonomiska, sociala och ekologiska dimensionerna av hållbar utveckling. Kärnområden, mål, åtgärder och prioriterade verktyg identifieras. Strategin skall följas upp och revideras kontinuerligt i dialog med samhällets aktörer i en långsiktig process. Arbetet mot hållbar utveckling har därmed förtydligats och börjat förankras i samhället. Det långsiktiga syftet med strategin är att påskynda och effektivisera arbetet mot en hållbar utveckling.

Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat (M 2000:02) har under året i huvudsak inriktat sitt arbete på att föra ut och diskutera det svenska arbetet med Agenda 21 inför världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg. Som ett led i arbetet har regionala konferenser och seminarier arrangerats i samverkan med kommuner och regionala organ. De svenska erfarenheterna liksom vissa övergripande utmaningar för det fortsatta arbetet har redovisats i en nationalrapport Från vision till handling. Slutsatser och förslag från kommitténs arbete skall redovisas till regeringen den 31 januari 2003.

Den nationella strategin och handlingsprogrammet från världstoppmötet för hållbar utveckling i Johannesburg kommer att bli viktiga utgångspunkter i regeringens fortsatta arbete med att i olika internationella organ vidareutveckla strategier för hållbar utveckling, inom FN och den globala miljöfonden samt EU, OECD, Nordiska Ministerrådet, Arktiska Rådet och

Agenda 21 för Östersjöregionen – Baltic 21. Världstoppmötets beslut föranleder uppföljningsarbete på regional nivå.

Samhällsplanering och byggande

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté (M 2002:05) som skall se över plan- och bygglagstiftningen och bl. a. lämna förslag till samordning mellan bestämmelserna i plan- och bygglagen och miljöbalken. Förslagen skall tillgodose kraven på att främja en långsiktigt hållbar utveckling. Kommittén skall också behandla frågor om byggkontroll och tillsyn samt frågan om hur genomförandet av det nya EG-direktivet om bedömningar av vissa planers och programs miljöpåverkan (01/42/EG) kan genomföras i svensk lagstiftning.

Riksdagen har på grundval av proposition Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317) beslutat om inriktning av energipolitiken. I propositionen betonas vikten av en effektiv energianvändning inom olika sektorer.

Skilda verksamheter pågår för att bidra till en minskning av energianvändning i byggnader, såsom att utveckla nyckeltal. För att komma till rätta med vissa problem i inomhusmiljön lämnas sedan länge statligt bidrag till åtgärder mot radon samt fukt- och mögelskador. Enligt förslag i inomhusmiljöpropositionen (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291) har åtgärder vidtagits för att effektivisera och förbättra hanteringen av statliga bidrag för att avhjälpa radonproblem.

Boverket har fått i uppdrag att analysera konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot direktverkande elvärme i nya byggnader 2005. Vidare skall verket analysera konsekvenserna av att begränsa möjligheterna till sådan värme i nya fritidshus. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2003.

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2002:93) med uppgift bl.a. att redovisa och göra en analys av ändamål och utformning av en obligatorisk eller frivillig byggnadsdeklaration som innehåller uppgifter om radon, ventilation och energianvändning. Utredningen skall belysa utformning och uppbyggnad av ett nationellt register, med byggnadsanknutna uppgifter som ger underlag för uppföljning av relevanta delmål till de nationella miljö kvalitetsmålen. Vad gäller nya byggnader utreds bl.a. motsvarande uppgifter

inom ramen för översynen av plan- och bygglagstiftningen.

Verksamheten i Rådet för byggkvalitet (BQR) och Samverkansforum för byggherrar, beställare och förvaltare börjar ta form. BQR och Samverkansforum har bildats på initiativ av regeringen. Syftet med verksamheten är att intensifiera arbetet med bl.a. kvalitetsfrågor och kompetensutveckling. Den pågående Bygga-Bo-dialogen mellan Regeringskansliet och näringslivet fortsätter. Boverket har genomfört informationsinsatser kring legionella.

Inom området samhällsplanering pågår bl.a. Habitatarbetet, projektet Samhällsplanering med miljömål (SAMS) och utveckling av geografiska informationssystem.

Länsstyrelserna har fått i uppdrag att i samråd med Boverket bistå kommunerna i arbetet med att utveckla program och strategier för frågor om miljöanpassade transporter, natur- och kulturvärden och miljöanpassad energiförsörjning som skall fungera som underlag och utgångspunkter för fysisk planering och samhällsbyggande senast 2010.

Under perioden 1999-2001 har regeringen genomfört en särskild satsning på industrisamhällets kulturarv. Vidare avslutade Riksantikvarieämbetet och de tre storstadslänen 2001 det gemensamma projektet Storstadens arkitektur och kulturmiljö. Regeringen beslutade i februari 2000 att ge 44 myndigheter i uppdrag att delta i Arkitekturåret 2001 i syfte att öka efterfrågan på och förståelsen för god arkitektur. Dessutom inbjöds över 500 andra myndigheter, institutioner och organisationer att vara med i detta arbete. Arkitekturmuseet respektive Statskontoret har under 2002 redovisat var sin utvärdering av Arkitekturåret.

Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter senast 2005 ta fram ett program för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan tas till vara. En lägesrapport skall redovisas senast 2004.

Riksantikvarieämbetet har fått i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter utarbeta en strategi för hur arbetet för att bevara, utveckla och bruka den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen bör bedrivas och följas upp. En första strategi skall redovisas senast 2003 och ett program för skydd av särskilt värdefulla bebyggelsemiljöer skall finnas 2010.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) arbetar tillsammans med berörda intressenter och

sektorsmyndigheter med att utveckla frivilliga överenskommelser om att minska uttaget av naturgrus och att öka andelen återanvänt material. Arbetet har omfattat informationsinsatser, dialog med länsstyrelserna och inledande kontakter med branschen.

Vidare arbetar SGU med att utveckla kravspecifikationer och metoder för att avgöra vilka hushållnings- och miljöaspekter som bör gälla för användningen av naturgrus och alternativa material. Ett flertal projekt som syftar till genomförandet av materialinventeringar pågår. Andra projekt som inlett berör avgränsning och kvantifiering av återanvänt material.

Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) har fått i uppdrag att se över och lämna förslag till uppdaterade etappmål för transportpolitikens delmål om en god miljö, bl.a. med utgångspunkt i de miljöpolitiska delmålen.

3.5.2 Verksamhetsområde 2 Bevara och restaurera natur och miljö

Målet för verksamhetsområdet är att effektivt genomföra insatser för att bevara, skydda och vårda miljö samt restaurera och återställa skadad miljö för att nå miljö kvalitetsmålen.

3.5.2.1 Insatser inom politikområdet

Efterbehandling av förorenade områden

För 2001 har länsstyrelserna fått särskilda medel för administration av efterbehandlingsarbetet, vilket förbättrat förutsättningarna att driva fram nya och fullfölja ingångsatta åtgärdsprojekt.

Naturvårdsverket har under 2001 anordnat utbildningsseminarier och givit löpande stöd till länsstyrelser och kommuner i efterbehandlingsarbetet. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har i samarbete med Naturvårdsverket och länsstyrelserna redovisat en nationell kartläggning av områden som förorenats av eller misstänks vara förorenade till följd av statlig verksamhet och där den statliga organisationen eller verksamheten inte längre finns kvar. Fyra särskilt prioriterade områden identifierades tillsammans med ett stort antal områden som förorenats av statlig verksamhet, men där oklara ansvarsförhållanden råder. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utarbeta förslag till nya delmål för sanering och efterbehandling till 2010 för att

miljökvalitetsmålet Giftfri miljö skall uppnås. I uppdraget, som skall redovisas hösten 2003, ingår att ge förslag till nya eller förändrade styrmedel som kan behövas för att delmålen skall nås.

Biologisk mångfald

Regeringen presenterade under våren 2002 skrivelsen En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173) för riksdagen. Skrivelsen presenterar regeringens samlade naturvårdspolitik och regeringens prioriteringar i naturvårdsarbetet. Viktiga byggstenar är medborgarnas, brukarnas (främst inom de areella näringarna men även inom andra näringar, t.ex. turistnäringen) och kommunernas engagemang och deltagande i naturvårdsarbetet. Naturvårdsarbetet behöver breddas till att omfatta alla berörda sektorer, eftersom naturvård inte kan bedrivas isolerat. Skrivelsen betonar vikten av att naturvården integreras i all form av planering, t.ex. regional utveckling och fysisk planering, bl.a. för att bevara och utveckla tätortsnära natur, samt behovet av ytterligare samverkan mellan naturvård och kulturmiljövård och vikten av friluftslivsfrågor.

Inom ramen för de lokala investeringsprogrammen för ekologisk hållbarhet har kommunerna kunnat söka bidrag till program som främjar en ekologiskt hållbar utveckling genom åtgärder som bl.a. bidrar till att bevara och förstärka den biologiska mångfalden samt tillvarata kulturmiljövärden eller till att förbättra cirkulationen av växtnäringsämnen i ett kretslopp. Flera kommuner har utnyttjat möjligheten att ansöka om bidrag från de lokala investeringsprogrammen för att anlägga eller restaurera våtmarker, bl.a. med syftet att bygga upp de naturliga systemens självrenande kapacitet. Kommuner har även fått statligt stöd för att anlägga småskaliga reningsverk. Till bidraget skall även läggas de berörda kommunernas egna insatser, liksom andra aktörers.

Omfattande statliga insatser görs för att skapa förutsättningar för gott friluftsliv och naturturism genom att värna om de riksintressanta områdena för naturvård och friluftsliv samt stränderna. Staten verkar genom Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att garantera särskilt värdefulla naturområden ett varaktigt skydd genom inrättande av naturreservat och nationalparker. Under 2001 har länsstyrelserna fortsatt att prioritera arbete med att skydda värdefulla skogsom-

råden i form av naturreservat. I detta arbete eftersträvas synergieffekter mellan skyddet av biologisk mångfald med bevarandevärdena för friluftslivets intressen, tätortsnära miljö och skogens kulturmiljövärden. Den 17 september 2002 invigdes Sveriges 28:e nationalpark Fulufjället som ytterligare stärker skyddet av fjällmiljöer.

Naturvårdsverket har under senare år fått kraftigt ökade resurser för skydd av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald. Antal skyddade områden och kostnader redovisas under respektive miljökvalitetsmål i avsnitt 3.6 Resultatbedömning.

Arbetet med att komplettera tidigare lämnade förslag för att säkerställa den svenska representationen av naturtyper och inhemska arter i den alpina, boreala och kontinentala biogeografiska regionen av det europeiska nätverket Natura 2000 enligt rådets direktiv 9243/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Habitatdirektivet) har fortsatt under 2001.

Naturvårdsverket och länsstyrelserna samverkar i arbetet med naturvård och artskydd i odlingslandskapet samt kring den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet som Naturvårdsverket arbetat fram. Naturvårdsverket har under året tagit fram en generell vägledning till länsstyrelserna för arbetet med Habitatdirektivet.

Artspecifika åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett viktigt medel för att stärka bevarandet av den biologiska mångfalden. De statliga insatserna har under 2001 inriktats på planering och genomförande av åtgärder för ett 40-tal arter och biotoper.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samverkan med Artdatabanken till 2004 ha upprättat och inlett åtgärdsprogram för hotade arter som är i behov av riktade åtgärder i enlighet med vad som anges i de olika delmålen under miljökvalitetsmålen. Centrum för biologisk mångfald utreder hur existerande regelverk och riskbedömningssystem runt främmande arter kan utvecklas och förbättras.

Naturvårdsverket svarar för det statliga ledssystemet i fjällen och för Fjällsäkerhetsrådet. En samlad redovisning och utvärdering av lokalt och regionalt arbete med regleringen av färdsl med fordon i terrängen i de svenska fjällen har lämnats av Naturvårdsverket till regeringen. Av redovisningen framgår bl.a. att fyra kommuner har

utnyttjat sina befogenheter att reglera terrängkörningen i fjällen.

Naturvårdsverket har under 2001 fördelat 213 miljoner kronor till kalkning och andra åtgärder för att återställa försurade sjöar och vattendrag. Målet med kalkningen är att återställa och bibehålla biologisk mångfald som påverkas av försurningen.

Av årets kalkningsmedel fördelades mest till Jämtlands län, 30,9 miljoner kronor, följt av Värmlands, Västerbottens och Västra Götalands län. Totalt kalkas nästan 7 000 av landets ca 17 000 försurade sjöar eller ca 90 procent av de försurade sjöarnas totala yta. Ungefär 10 000 kilometer rinnande vatten har kalkats.

Under året har Naturvårdsverket beslutat om nya föreskrifter och Allmänna råd för kalkningsverksamheten.

3.5.2.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser beträffande miljöåtgärder inom de areella näringarna redovisas närmare under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

Ett åtgärdsprogram har tagits fram av Jordbruksverket för att minska växtnäringens förluster från jordbruket. Exempel på åtgärder är anläggning och restaurering av våtmarker samt anläggning av skyddszoner. Inom programmet finns även ett speciellt miljöstöd för minskat kväveläckage genom vårbearbetning och odling av s.k. fånggrödor. En annan åtgärd är det omfattande rådgivnings- och kompetensutvecklingsprogram som bl.a. omfattar projektet "Greppa näringen", som startade 2001. Detta program är riktat till jordbrukarna och genomförs i samverkan mellan Jordbruksverket, länsstyrelserna, jordbruksindustrin och Lantbrukarnas riksförbund.

Stora insatser görs inom ramen för politikområdet Landsbygdspolitik. Genom miljö- och landsbygdsprogrammet utgår omfattande ersättningar för att bevara värdefulla natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet. Det gäller bl.a. slätterängar, betesmarker och våtmarker. Här genomförs även omfattande insatser för att återskapa våtmarker och småvatten i odlingslandskapet.

Inom ramen för det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet och de insatser som sker med EG:s jordbruksfond finansieras också vissa mil-

jöinriktade åtgärder inom skogsbruket, bl.a. informationskampanjen Grönare skog. I Mål 1-området finns under hela programperioden fram till 2006 möjlighet till bidrag till vissa natur- och kulturmiljövärdsinriktade åtgärder i skogen.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att genomföra en inventering av förekomsten av arealer som är värdefulla från naturvårds- och kulturmiljösynpunkt i enlighet med verkets rapport Förslag till inventering av värdefulla ängs- och betesmarker (mars 2000). Uppdraget skall slutredovisas till regeringen den 31 december 2004.

3.5.3 Verksamhetsområde 3 Kunskap och underlag för miljöarbete

Målet för verksamhetsområdet är att genom forskning, uppföljning och analys ta fram den kunskap som behövs för att genomföra och förnya insatser för att nå miljökvalitetsmålen.

3.5.3.1 Insatser inom politikområdet

Effektiv miljöövervakning, statistikförsörjning och rapportering utgör tillsammans med miljöforskning och utvecklingsarbete fundamentala delar av kunskapsförsörjningen och underlaget för en effektiv miljöpolitik.

Naturvårdsverket är statistikansvarig myndighet inom miljöområdet och ansvarar också för framtagandet av underlag för Sveriges internationella åtaganden (till internationella konventioner och EU) vad gäller huvuddelen av miljöstatistik och rapportering. I arbetet med miljöstatistik samverkar man med ett stort antal andra myndigheter och utnyttjar statistik som primärt har andra avnämare för att sammanställa miljöstatistik och underlag för rapportering.

Som ett led i Sveriges åtaganden i samband med konventionen om biologisk mångfald har Naturvårdsverket tillsammans med Sveriges Lantbruksuniversitet och Centrum för biologisk mångfald under året utvecklat en informationsportal på internet. Portalen är samordnad med webbportalen Svenska Miljönätet.

I maj 2002 redovisade Naturvårdsverket tillsammans med Jordbruksverket ett arbete som man utfört på uppdrag av regeringen beträffande jordbrukets utsläpp av växthusgaser. I redovisningen pekar myndigheterna på behov av för-

bättrad metodik för uppskattning av utsläpp och på behov av forskning inom området.

En interdepartemental arbetsgrupp, AgVIND, redovisade 2001 behovet av underlag för en övergripande kartläggning av förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk till havs- och fjällområden. Mot bakgrund av rapporten har regeringen lämnat uppdrag till Boverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Försvarsmakten och Affärsverket Svenska kraftnät.

Naturvårdsverket föreslår i sin redovisning att ett tvåårigt undersökningsprogram för marina naturinventeringar skall genomföras. Vidare föreslår verket forskningsinriktade studier av vindkraftparkers långsiktiga effekter på marina livsmiljöer. Verket har i en kunskapsöversikt redovisat de större marina utsjöbankarnas biologiska värden.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att genomföra en naturvärdesbedömning av all statlig skogsmark samt bedöma vilka områden som bör ges ett formellt skydd. Syftet är att sammanställa och bedöma den befintliga kunskapen om de statliga skogarnas naturvärden, samt redovisa hur denna information fortlöpande skall hållas uppdaterad och tillgänglig. Naturvårdsverket har dessutom fått i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna och Skogsvårdsorganisationen identifiera alla s.k. urskogsartade skogar i landet som är i behov av skydd och lämna förslag till hur dessa långsiktigt skall skyddas.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att se över artskyddsförordningen (1998:179).

Naturvårdsverket har under året redovisat rapporten Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna (rapport 5185).

Områdesskyddet spelar en avgörande roll för bevarandet av värdefulla våtmarker. Omfattande statliga insatser görs för att säkerställa att bl.a. våtmarker garanteras ett varaktigt skydd. Den riksomfattande våtmarksinventeringen är slutförd sedan mitten av 1990-talet, utom i Norrbottens län där den pågår och skall omfatta hela länet utom fjällkedjan. Den beräknas vara avslutad 2003. I Norrbottens län återstår ca 600 objekt att grundtolka och ca 260 objekt att inventera i fält. Avsikten är att ca 10 procent av alla grundtolkade objekt skall vara besökta när inventeringen är klar.

3.5.3.2 Insatser utanför politikområdet

Med anledning av AgVIND:s rapport (se avsnitt 3.5.3.1) har Riksantikvarieämbetet fått i uppdrag att genomföra en analys av kulturlandskapet för att kartlägga förutsättningar för storskalig utbyggnad av vindkraftsanläggningar i havs- och fjällområden. I en lägesrapport i februari 2002 redovisar myndigheten att urval och analys av områden kommer att genomföras i samverkan med länsstyrelsernas kulturmiljöfunktioner.

Boverket har fått i uppdrag bl. a. att redovisa ett planerings- och beslutsunderlag som visar de övergripande förutsättningarna för storskalig utbyggnad av vindkraftsanläggningar i havs- och fjällområden. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2003.

Försvarsmakten har fått i uppdrag att utreda vindkraftens effekter på militära övervaknings- och kommunikationssystem. Uppdraget skall redovisas slutligt den 1 augusti 2003.

Affärsverket Svenska kraftnät har i augusti 2002 redovisat olika effekter på elöverföringssystemet av en storskalig utbyggnad av vindkraft i havs- och fjällområden.

Fiskeriverket redovisade den 1 september 2002 till regeringen kunskapsläget vad gäller den havsbaserade vindkraftens effekter för fisket och fiskbestånden.

Med stöd från Stiftelsen för Miljöstrategisk forskning (MISTRA) bedrivs forskning inom programmet "Fjällmistra". Ett av forskningsprojekten rör naturvård där det bl.a. studeras hur ekologiska processer kan påverkas av mänsklig aktivitet.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att utveckla kvalitetskriterier för våtmarker i odlingslandskapet med syfte att åstadkomma effektiv reduktion av växtnäring förluster samtidigt som den biologiska mångfalden gynnas och hänsyn tas till kulturhistoriska värden.

Länsstyrelserna i de län vilka utarbetat regionala miljö- och hushållningsprogram för skärgårdsområdena har fått i uppdrag att till 2004 ta fram underlag för kommunernas översiktsplanering i kust- och skärgårdsområdena samt att till 31 december 2002 följa upp och redovisa vilka åtgärder som genomförts av aktörer på regional och lokal nivå utifrån förslag i respektive program.

Lantmäteriverket skall enligt verkets regleringsbrev för 2002 bl.a. bygga upp en databas över vegetation och markanvändning. Uppbyggnad

den, som är en del av EU:s Corine Landcover Program (85/338/EEC), skall ske i samverkan med Naturvårdsverket, Forsvarsmakten och övriga intressenter.

Lantmäteriverket har vidare i uppdrag att redovisa hur fastighetsregistret kan kompletteras med en miljödel. Syftet med en sådan miljödel skall bl.a. vara att sprida miljöinformation och information om olika former av nya områdeskydd till användare som efterfrågar information om t.ex. miljöpåverkan och skyddsrestriktioner på fastigheter och byggnader. Till grund för Lantmäteriverkets redovisning, som bör innehålla en beskrivning av behov, förslag till innehåll och användning, erforderliga författningsändringar samt en bedömning av kostnader och förslag till finansiering, skall läggas bl.a. Naturvårdsverkets tidigare redovisningar rörande miljöinformation för den finansiella sektorn, Domstolsverkets förstudie angående IT-system för miljöbalken och de tankegångar som redovisats av Radonutredningen i betänkandet Radon – Förslag till statliga insatser mot radon (SOU 2001:7). Uppdraget skall redovisas senast hösten 2002.

3.6 Resultatbedömning

Den 1 januari 2002 inrättades ett särskilt Miljömålsråd knutet till Naturvårdsverket. Rådet har ansvaret för samlad uppföljning och rapportering till regeringen i enlighet med den av riksdagen beslutade miljömålsstrukturen.

I juni 2002 lämnade Miljömålsrådet sin första årliga rapport Miljömålen – när vi fram? till regeringen. Av rapporten framgår att beträffande människans påverkan på den omgivande miljön under åren 1997 - 2001 ser utvecklingen positiv ut för sju av de nationella miljö kvalitetsmålen. För ytterligare sju mål går utvecklingen inte i någon entydigt positiv riktning. Endast i ett fall, Hav i balans samt levande kust och skärgård, gick utvecklingen i negativ riktning.

Tillståndet i miljön förändras betydligt långsammare än påverkan. En positiv utveckling kunde för perioden 1992 - 2001 endast skönjas för de mål som berör utsläpp av luftföroreningar. För resterande mål gick utvecklingen inte i någon entydig riktning eller var i fallen Begränsad klimatpåverkan och Hav i balans samt levande kust och skärgård negativ.

Av länsstyrelsernas årsredovisningar framgår att arbetet med att belysa vilka åtgärder som behövs vidtas på regional och lokal nivå för att nå miljö kvalitetsmålen pågår men har kommit olika långt. Länsstyrelserna har en viktig roll vad gäller vägledning och samordning av det omfattande regionala och lokala miljöarbete som behövs för att förverkliga målen. Regeringen bedömer att länsstyrelserna överlag har bedrivit ett bra naturvårds- och miljöarbete.

3.6.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Ett delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålet gäller svenska utsläpp av växthusgaser.

3.6.1.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport var utsläppen av växthusgaser i Sverige knappt 2 procent lägre 2000 än 1990. Utsläppen av metan och dikväveoxid beräknas ha minskat med 14 procent respektive 9 procent under perioden och har därmed bidragit till en stor del av den sammanlagda minskningen. Utsläppen av koldioxid var 0,5 procent lägre 2000 än 1990.

Klimatfrågan har under våren 2002 varit högt prioriterad i EU-arbetet och arbetet har präglats av förberedelserna inför ratifikationen av Kyoto-protokollet. Sverige överlämnade tillsammans med övriga medlemsstater och den Europeiska gemenskapen sina ratifikationsinstrument till FN den 31 maj 2002. För att Kyotoprotokollet skall bli bindande för de länder som har ratificerat krävs ratifikation av minst 55 länder och att industriländerna bland dessa stater representerar minst 55 procent av utsläppen. Den 18 september 2002 hade 94 länder ratificerat protokollet.

Dessa länders utsläpp motsvarar 37,1 procent av utsläppen.

3.6.1.2 Analys och slutsatser

Enligt delmålet skall de svenska utsläppen av växthusgaser minska med 4 procent till perioden 2008 - 2012 jämfört med 1990. År 2050 bör de svenska utsläppen vara lägre än 4,5 ton koldioxidkvivalenter per år och invånare jämfört med dagens 7,9 ton.

Det är förbränningen av fossila bränslen och utsläppen av koldioxid som svarar för det största svenska bidraget till växthuseffekten. Sveriges utsläpp av koldioxid tillhör dock de lägsta i Europa och inom OECD, räknat såväl som utsläpp per invånare som i förhållande till BNP. Jämfört med många u-länder är dock Sveriges utsläpp höga. Sverige svarar för ca 0,2 procent av de globala utsläppen. Andelen fossila bränslen i energiproduktionen är låg i Sverige och energianvändningen har effektiviserats samtidigt som andelen förnybara energikällor har ökat i betydelse. Utsläppen av koldioxid från transporter ökade dock under 1990-talet.

Variationen i utsläpp av koldioxid mellan åren är även beroende av konjunktur, tillgången på vattenkraft och vädret.

Den senaste prognosen över de framtida utsläppen av klimatgaser som gjordes i Sveriges tredje nationalrapport till Klimatkonventionen 2001 pekar mot att utsläppen kommer att stabiliseras till 2010 och därefter öka. Ytterligare åtgärder kan därför komma att behövas för att delmålet för åren 2008-2012 skall kunna nås. I Sveriges klimatstrategi ingår en uppföljning av klimatpolitiken och kontrollstationer har införts 2004 och 2008. För att nå det långsiktiga svenska klimatmålet till 2050 behövs ett omfattande och långsiktigt omställningsarbete med ytterligare insatser och internationell samverkan.

Riksdagen har beslutat om ett nytt klimatinvesteringsprogram (Klimp). Det nya bidragssystemet har en total budget om 900 miljoner kronor under åren 2002-2004. Statens institut för ekologisk hållbarhet (IEH) har sedan starten 1999 arbetat med att stödja kommunerna i arbetet med att ta fram och genomföra lokala investeringsprogram (LIP) samt sprida erfarenheter från dessa program. Arbetet har haft genomslag särskilt hos små och medelstora kommuner.

En viktig del av underlaget till klimatpolitiken består av resultat från klimatforskningen. Viktiga element i denna är forskning om klimatförändringar, om effekter av förändringar, styrmedel och ny teknik för att minska utsläppen samt forskning om kolcykeln och kolsänkornas betydelse. Ett exempel är klimatmodelleringsprogrammet SWECLIM som används för beräkning av regionala scenarier över framtidens klimat. SWECLIM-programmet startades 1997 och den centrala verksamheten bedrivs vid Rossby Centret vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Programmet har finansierats av Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, MISTRA, och SMHI. MISTRA:s basfinansiering upphör sommaren 2003. En överenskomst om fortsatt finansiering av klimatmodelleringsverksamheten vid Rossby Centret har dock träffats mellan SMHI och Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt MISTRA för perioden 2003 - 2005 på en nivå om ca 10 miljoner kronor per år.

Huvuduppgifter i det internationella arbetet framöver kommer att vara att genomföra Kyotoprotokollet och förbereda förhandlingar om internationella åtaganden efter 2012. Nationellt och inom EU har arbetet med att genomföra Kyotoprotokollet påbörjats. Förberedelser bör vidtas för uppföljningen av de nationella delmålen som skall ske 2004.

3.6.2 Frisk luft

Miljö kvalitetsmålet är att luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller halter för svaveldioxid, kvävedioxid och marknära ozon samt minskning av utsläppen av flyktiga organiska ämnen.

3.6.2.1 Resultat

Luftkvaliteten i tätorterna har förbättrats de senaste decennierna. Enligt Miljömålsrådets rapport underskrider i dag halterna av svaveldioxid gällande miljö kvalitetsnormer. Även de strängare gränserna för att skydda kulturföremål och ma-

terial nås på de flesta platser. Kväveoxidhalterna har minskat överlag, men de höga halterna i storstadsområdena och på starkt trafikerade gator består. När det gäller marknära ozon, partiklar och cancerframkallande ämnen är halterna fortfarande alltför höga i tätorterna.

3.6.2.2 Analys och slutsatser

De insatser som gjorts nationellt och internationellt har lett till att utsläppen minskat och luftkvaliteten generellt sett blivit bättre. Utsläppsminskningen beror till stor del på att avancerad reningsteknik nu dominerar i större förbränningsanläggningar och i bilparken. Andra källor har inte minskat sina utsläpp lika effektivt. Det behövs ytterligare åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet. Arbete pågår för att utvidga EU:s avgasregler till att omfatta de motorgrupper som i dag saknar avgaskrav.

Förslag till åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormen för kvävedioxid i Stockholms- och Göteborgsregionerna kommer att redovisas till regeringen 2003.

3.6.3 Bara naturlig försurning

Miljökvalitetsmålet är att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskad försurning av sjöar, rinnande vatten och skogsmark samt minskning av utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider till luft. För att miljökvalitetsmålet skall nås krävs att utsläppen av försurande ämnen fortsätter att minska i Sverige och övriga Europa.

3.6.3.1 Resultat

De insatser som gjorts för att få ner utsläppen har lett till att nedfallet av försurande ämnen har minskat kraftigt under nästan två decennier.

Enligt Miljömålsrådets rapport var utsläppen av svaveldioxid år 2000 ca 57 000 ton exklusive

utsläpp från internationell sjö- och luftfart. Delmålet för utsläpp av svaveldioxid har därmed redan nåtts medan de årliga utsläppen av kväveoxider måste minska med ytterligare nästan 100 000 ton för att delmålet för utsläpp av kväveoxider skall nås.

Kalkningsprogrammets vattenkemiska mål har uppnåtts till 84 procent av sjöytan eller 84 procent av antalet kalkade sjöar och till 72 procent av de kalkade vattendragen.

3.6.3.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport tyder svenska beräkningar på att den kritiska belastningen för försurning kommer att överskridas på 13 procent av arealen naturliga ekosystem 2010. Även om de kritiska belastningsgränserna underskrids kan återhämtningstiden i naturen uppgå till flera decennier. Det innebär att kalkningsverksamheten kommer att vara nödvändig i många år framöver.

Kalkningsprogrammets vattenkemiska mål har lägre måluppfyllelse 2001 än 2000 bl.a. till följd av den ovanligt rikliga nederbörden under 2001. Samtidigt ökar tillförlitligheten hos redovisningen genom att kvalitetskraven i uppföljning och redovisning höjs i takt med att kraven höjs på att kalkningstekniken finjusteras och anpassas till olika områden. Naturvårdsverkets nya föreskrifter och Allmänna råd för kalkningsverksamheten bör bidra både till en kvalitetshöjning och till en allt effektivare verksamhet och uppföljning inom kalkningsområdet.

Emissioner av försurande ämnen kommer att reduceras ytterligare om alla länder lever upp till sina åtaganden inom EU och under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (CLRTAP). En del av de internationella ansträngningarna måste riktas mot att förmå enskilda länder att leva upp till sina åtaganden. Flera av kandidatländerna till EU har mycket höga utsläpp av försurande ämnen. Det internationella försurningssekretariatet är en ideell organisation som har fått statligt stöd med 1,2 miljoner kronor för att bl. a. sprida information om försurnings- och luftföroreningsfrågor i andra europeiska länder. Sekretariatet har bl.a. samarbete med miljöorganisationer i Östeuropa. Samarbetet syftar till att ena och stödja länderna samt att sprida information och kunskap om försurningen. Detta arbete kan bidra till att län-

derna snabbare anpassar sig till de högre utsläppskraven som gäller inom EU.

Utsläpp från sjöfarten har hittills reglerats i mindre utsträckning än från landbaserade källor trots att kostnaden för att minska sjöfartens utsläpp är betydligt mindre än kostnaden för att göra motsvarande reduktion i landbaserade källor. EU-kommissionen arbetar med ett direktiv för att minska utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider från sjöfarten.

3.6.4 Giffri miljö

Miljö kvalitetsmålet är att miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper, miljö- och hälsoinformation om varor, utfasning av särskilt farliga ämnen, fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier, riktvärden för miljö kvalitet för kemiska ämnen samt sanering och efterbehandling av förorenade områden.

3.6.4.1 Resultat

Det svenska arbetet inom FN har bidragit till att försiktighetsprincipen införlivats i två nya FN-konventioner. Det svenska synsättet på hanteringen av kemikaliefrågor har fått god genomslagskraft vid reformeringen av EU:s kemikaliepolitik. EU:s kemikaliestrategi har dock en genomgående lägre ambitionsnivå än vad delmålen under Giftfri miljö ger uttryck för. Insatser i de nordiska samarbetet inom kemikalieområdet har i stor utsträckning gällt de frågor som drivs i de internationella organen.

Samtliga län arbetar i dag med inventering och undersökning av förorenade områden. Enligt Miljömålsrådets rapport identifierade länsstyrelserna 38 000 misstänkt förorenade områden under 2001. Det är 16 000 fler områden än enligt den tidigare gjorda uppskattningen.

Under 2001 har sju län fått bidrag för efterbehandlingsåtgärder och totalt pågår förberedelser och åtgärder på 24 platser.

3.6.4.2 Analys och slutsatser

Kemikalielagstiftningen är helt harmoniserad inom EU. Det innebär att möjligheterna att införa nationella särregler är begränsade. Marknaden för kemiska produkter och varor är i hög grad internationell och därför kan frivilliga åtgärder från svenska aktörer endast i begränsad omfattning bidra till att nå miljö kvalitetsmålet. En stor del av det långsiktiga arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö bör därför inriktas på att driva fram alltmer skärpta EU-regler på kemikalieområdet. Nationella initiativ och arbetet med den globala kemikaliestrategin är viktiga inslag.

Regeringen bedömer att arbetet med att fasa ut och avveckla farliga kemikalier som är långlivade och lagras i människans kropp bör intensifieras. Mot bakgrund av de risker för människors hälsa som ämnena utgör utreds, i avvaktan på ett förbud på EU-nivå, ett nationellt förbud mot användningen av bromerade flamskyddsmedel i varor och produkter samt användningen av farliga s.k. HA-oljor vid tillverkning av bildäck.

Regeringen avser vidare att stödja ett särskilt Kemikaliesekretariat som inrättas av ideella natur- och miljöorganisationer med uppgift att bl.a. sprida information internationellt om den svenska kemikaliestrategin och skapa genomslag för strategin både inom EU och globalt.

Kartlägnings- och inventeringsarbete beträffande förorenade områden har nu pågått under en tioårsperiod. Ett antal åtgärdsprojekt har genomförts såväl i privat regi som med bidrag från staten, antingen från anslaget för sanering och återställning av förorenade områden eller genom lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Om miljö kvalitetsmålet skall kunna nå måste antalet åtgärder som genomförs öka såväl i statlig som privat regi. Naturvårdsverket arbetar med att ta fram förslag till nya delmål för sanering och efterbehandling för perioden efter 2005.

3.6.5 Skyddande ozonskikt

Miljö kvalitetsmålet är att ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Ett delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålet gäller minskning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen.

3.6.5.1 Resultat

Användning och utsläpp av ozonnedbrytande ämnen har stadigt minskat både i Sverige och internationellt sedan början av 1990-talet. Sverige har genom en strikt nationell lagstiftning och insatser i det internationella arbetet kunnat främja begränsningen av användningen av ozonnedbrytande ämnen.

1990 fanns 2 449 ton CFC och HCFC installerade i stationära kylanläggningar i Sverige. 1999 var motsvarande mängd 1 027 ton varav CFC endast 38 ton.

Under åren 1996 - 1998 destruerades 468 ton CFC i Sverige och under 1999 ytterligare 98 ton CFC och HCFC. Läckaget av CFC har minskat från 11 procent av installerad mängd 1992 till 5 procent 1997. Under 1998 och 1999 var läckaget av HCFC 7,6 procent av installerad mängd.

3.6.5.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport är bedömningen att en återhämtning av ozonskiktet över Europa kan märkas tidigast 2010 och att det är helt återställt tidigast 2050 under förutsättning att Montrealprotokollet följs av alla parter. Halterna av ozonnedbrytande ämnen i atmosfären avtar redan nu som en följd av åtgärder i Sverige och andra länder men trots det beräknas halterna kunna komma ner till naturlig nivå tidigast om 100 år. Det förutsätter dock fortsatta nationella insatser bl. a. för att förbättra tillsynen och främja en miljöriktig avfallshantering. Naturvårdsverket har i uppdrag att utveckla en metodik för uppföljning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen. Internationellt behövs insatser för att förmå alla parter att följa Montrealprotokollet.

3.6.6 Säker strålmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller utsläpp av radioaktiva ämnen, hudcancer orsakad av solen samt risker med elektromagnetiska fält.

3.6.6.1 Resultat

Myndigheterna verkar genom sin tillsyn över de kärntekniska anläggningarna för att utsläppen av radioaktiva ämnen förhindras eller begränsas. Stråldoserna till allmänheten från utsläppen av radioaktiva ämnen ligger fortsatt med god marginal under gällande gränsvärde. Detta är bl.a. ett resultat av att anläggningsägarna gjorts uppmärksamma på hanteringen av utsläppen i samband med bränsleskador.

Den sammanlagda stråldosen till personalen vid kärnkraftverken är fortsatt låg och är nu den lägsta sedan alla reaktorer togs i drift. Detta är resultatet av myndigheternas arbete, bättre teknik och metoder vid anläggningarna samt det faktum att större förändringar i anläggningarna inte behövt genomföras.

Utvärderingar av det internationella atomenergiorganet IAEA och Euratom samt SKI:s inspektioner och granskningar har bekräftat att de svenska kärntekniska anläggningarna uppfyller de internationella krav som ställs när det gäller redovisning av kärnämnen. Detta bekräftar att Sverige uppfyller sina åtaganden enligt fördraget den 1 juli 1968 om förhindrande av spridning av kärnvapen.

Arbetet med att minska patientstråldoserna inom sjukvården har fortsatt under det gångna året. De sjukhus som ligger högt i dos uppmanas att vidta åtgärder för att minska sina doser. På detta sätt har dosminskningar på 30 - 60 procent för vissa undersökningstyper kunnat uppnås under 2001.

3.6.6.2 Analys och slutsatser

Den genomsnittliga stråldosen till allmänheten uppgår i dag till drygt 4 mSv per år. Denna dos kommer i huvudsak från naturliga källor som radon i bostäder (45 procent) och naturlig bakgrundsstrålning (19 procent). Från artificiella strålkällor kommer det största bidraget från medicinska undersökningar och behandlingar (35 procent) och endast 1 procent från övriga källor som kärnkraften, industrin och nedfall från Tjernobylyolyckan och atombombsproven på 1960-talet.

Enligt Miljömålsrådets rapport saknas i dag indikatorer och strålskyddskriterier för miljön och ett nationellt miljöövervakningsprogram, som kan ge en helhetsbild över strålnings situa-

tionen i miljön och eventuella effekter. Genom det nationella miljöövervakningsprogram som är under uppbyggnad kan underlaget för att uppskatta den totala stråldosen till människor och miljö förbättras. Samtidigt förbättras förutsättningarna att utveckla indikatorer och strålskyddskriterier.

Den grundläggande strålskyddsforskningen finansieras från och med 2001 av forskningsrådet. Enligt Miljömålsrådets rapport finns brister inom området. Bland annat har anslag till forskningsområden som radioekologi och radiobiologi under 2001 nästan uteblivit helt. Regeringen har därför uppdragit åt SSI att tillsammans med forskningsfinansiärerna ta fram en nationell strategi för den fortsatta finansieringen av forskning inom strålskyddsområdet.

Regeringen bedömer att det finns ett behov av att utreda och analysera dels förutsättningarna för kraftbolagen att även framdeles upprätthålla ett gott strålskydd och säkerhet vid kärnkraftverken, dels berörda tillsynsmyndigheters arbete. Regeringen har därför tillsatt en utredning (M 2002:01) som skall se över reaktorsäkerheten och strålskyddet vid de svenska kärnkraftverken. Regeringen har även tillsatt en utredning (M 2002:03) för att få fram ett förslag till ett nationellt system för omhändertagande av radioaktivt avfall från icke kärntekniska verksamheter samt att utvärdera ansvarsförhållandena vid upphittande av s.k. herrelösa strålkällor. Regeringen avser dessutom att se över nuvarande system för finansiering av omhändertagandet av kärnavfallet, bl. a. frågan om säkerheterna som kärnkraftverken skall ställa.

3.6.7 Ingen övergödning

Miljökvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö-kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för sjöar, vattendrag och kustvatten enligt ramdirektivet för vatten, minskning av svenska vattenburna utsläpp av fosfor- och kväveföreningar samt minskning av utsläppen av ammoniak och kväveoxider till luft.

3.6.7.1 Resultat

Stora insatser görs för att minska utsläppen av fosfor- och kväveföreningar från avloppssektorn. Kväveutsläppen från kommunala reningsverk har minskat sedan 1985. Reningsgraden för fosfor i reningsverken uppgår till ca 95 procent. Bidrag har lämnats till utbyggnad av moderna reningsverk i länder runt Östersjön.

Jordbrukets kvävebelastning har minskat mellan åren 1985-1995. Ytterligare åtgärder har vidtagits för att minska utsläppen bl.a. inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Ett mål är att 6 000 hektar våtmarker skall återskapas och restaureras under åren 2000-2006. Måluppfyllelsen under 2001 var ca 30 procent. Miljöstödet som ges för vårbearbetning och fånggrödor omfattar hittills ca 156 000 hektar, långt över målet om 50 000 hektar. Anläggning av skyddszoner hade under 2001 en måluppfyllelse om ca 34 procent.

3.6.7.2 Analys och slutsatser

Stora mängder fosfor- och kväveföreningar har lagrats upp i mark och sediment under decennier. På grund av de naturliga systemens tröghet kommer det att ta lång tid innan situationen återställts till acceptabel nivå. Enligt Miljömålsrådets rapport bedöms att den kritiska belastningen när det gäller kvävenedfall kommer att överskridas på ca 19 procent av skogsmarken 2010. Belastningen på havet bedöms kunna minska med 25 – 30 procent från 1995 till 2010.

Jordbruket, avlopp och trafiken är de största källorna till övergödning. För att uppfylla miljö-kvalitetsmålet krävs därför fortsatta satsningar inom dessa sektorer.

Exempel på ytterligare åtgärder är fortsatt rådgivning och miljöersättning i jordbruket, anläggning av våtmarker och förbättring av föreskrifter och tillsynsverksamhet för enskilda avlopp. Miljökvalitetsnormer för nitrat i grundvatten och fosfor i sjöar kan få stor betydelse lokalt.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer att bidra till att nå miljö-kvalitetsmålet. Den pågående utredningen om myndighetsorganisationen (M 2001:01) kan komma att visa på ökade kostnader för övervakningsverksamhet, vilket kräver noggrant övervägande under den fortsatta beredningen.

Åtgärdsprogram som syftar till att nå god ekologisk status för Sveriges sjöar och vattendrag samt för kustvatten skall enligt ramdirektivet för vatten finnas senast 2009. Havsmiljökommissionens (M 2002:07) åtgärdsförslag som skall presenteras 2003 och åtgärdsprogrammet bör ge vidare underlag för arbetet med att nå miljökvalitetsmålet.

Naturvårdsverket arbetar med att ta fram förslag till ett preciserat delmål som avser minskning av de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar.

Se även avsnitt 3.6.8 Levande sjöar och vattendrag.

3.6.8 Levande sjöar och vattendrag

Miljökvalitetsmålet är att sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för och skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, åtgärdsprogram för restaurering av vattendrag, vattenförsörjningsplaner, utsättning av djur och växter, åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.6.8.1 Resultat

Skyddet av värdefulla miljöer i sjöar och vattendrag utökades väsentligt under 2001 genom arbetet med Natura 2000 och ökade resurser för skydd av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald. Den totala arealen för sjöar och vattendrag som anmälts till Natura 2000 är nu ca 704 000 hektar. Under 2001 har 7 miljoner kronor använts för att skydda 151 hektar sjöar och vattendrag. Totalt under perioden 1998-2001 har 211 hektar skyddats till en kostnad av 7,5 miljoner kronor.

Restaurering av sjöar och vattendrag har skett i begränsad omfattning.

Inom utgiftsområde 23 Fiskeripolitik har 20 miljoner kronor använts för fiskevårdande insat-

ser som biotopvård, utsättning och fisketillsyn. Anslaget används även för arbetet med hotade arter och stammar av fisk och kräftor.

3.6.8.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport behöver kunskapsunderlaget utvecklas för att kunna fastställa åtgärdsbehovet för skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer i eller i anslutning till sjöar och vattendrag samt restaurering av skyddsvärda vattendrag. Arbetet med att ta fram underlag för att identifiera särskilt värdefulla naturmiljöer och utveckla åtgärdsstrategier har påbörjats. Naturvårdsverket arbetar i samverkan med bl.a. Art-databanken och Fiskeriverket med att utveckla bevarandestrategier för skyddsvärda miljöer i och vid sjöar och vattendrag samt anslutande miljöer som är värdefulla för den biologiska mångfalden och att ta fram kriterier för skydd, identifiera prioriterade områden med skydds-zoner och vid behov skapa restaureringsprogram. Riksantikvarieämbetet arbetar med strategier för att bevara, utveckla och bruka kulturarvet i anslutning till sjöar och vattendrag.

För att miljökvalitetsmålet skall nås bör det fortsatta arbetet med skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och restaurering av skyddsvärda vattendrag i enlighet med ramdirektivet för vatten bedrivas i ett avrinningsområdesperspektiv. Det bör också bedrivas i samklang med arbetet att utveckla och genomföra åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar samt utsättningsstrategier för djur och växter i vatten.

En förutsättning för att miljökvalitetsmålet skall nås är också att målen Ingen övergödning, Bara naturlig försurning och Giftfri miljö nås.

3.6.9 Grundvatten av god kvalitet

Miljökvalitetsmålet är att grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd av grundvattenförande geologiska formationer, förändringar i grundvattennivån, kvalitetskrav för grundvatten samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.6.9.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport har ungefär 5 procent av brunnarna i jord så höga halter av nitrat att vattnet inte bör ges till barn under 1 år. Bekämpningsmedel förekommer i 40 procent av totalt drygt 2 000 grundvattenprover som analyserats under en 15-årsperiod. Förekomsten har varit störst i Skånes och Gotlands grundvatten. Det saknas underlag för att belysa tillståndet i landet som helhet. I ca 80 kommunala vattentäkter har kloridhalterna i vattnet ökat på grund av användningen av vägsalt under de senaste 20 åren. I ca 22 procent av landets jordbrunnar är vattnets pH lägre än 6,0. Försurningen av grundvatten är störst i södra Sverige.

3.6.9.2 Analys och slutsatser

Det nu pågående inledande arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet består till stor del av kunskapsinsamling om grundvattnets produktion, kvantitet och kvalitet i förhållande till behovet, samt utveckling av metoder och styrmedel för att säkerställa en hållbar grundvattenhantering.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten är gemensam nämnare för många av de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målet. EU:s nitratdirektiv och direktivet om deponering av avfall är viktiga styrmedel. Förslagen till värdegrunder för skydd av grundvattenförekomster och miljö kvalitetsnorm för nitrat i grundvatten ger ytterligare underlag för åtgärder. Berörda myndigheter arbetar med att utveckla en handbok för vatten.

I Miljömålsrådets rapport föreslås att en miljö kvalitetsnorm för bekämpningsmedel i grundvatten med kontrollprogram bör övervägas och att möjligheten att införa skyldighet att lämna uppgifter om grundvattnets kvalitet till en central databas bör utredas. Vidare framhålls att det saknas styrmedel för att trygga vattenförsörjningen från enskilda brunnar med uttag på mindre än 10 kubikmeter per dygn, framför allt när det gäller kvalitetsaspekten. Regeringen bedömer att frågorna bör behandlas i samband med genomförandet av ramdirektivet för vatten och en ny svensk vattenadministration.

Mark- och grundvattensystemet är ett trögt system där det kommer att dröja länge innan åtgärderna för att minska föroreningshalterna eller försurningspåverkan ger synbara effekter. Enligt

Miljömålsrådets rapport kan ett övervakningssystem för att utvärdera effekterna av olika åtgärder behöva upprättas.

En förutsättning för att miljö kvalitetsmålet skall nås är också att målen Ingen övergödning, Bara naturlig försurning och Giftfri miljö nås.

3.6.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljö kvalitetsmålet är att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Åtta delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd för kust- och skärgårdsområden, strategi för kulturarv och odlingslandskap, åtgärder för hotade marina arter, minskning av bifångster, anpassning av uttaget av fisk, begränsning av störningar från båttrafiken, minskade utsläpp från fartyg samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.6.10.1 Resultat

Skyddet av värdefulla marina miljöer utökades under 2001 genom arbetet med Natura 2000 och ökade resurser för skydd av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald. I ca 60 av de nya förslagen till Natura 2000-områden ingår kust- och havsbiotoper, och 6 av de 21 nya svenska Ramsarområdena, som regeringen beslutat om under året, omfattar kustmiljöer. 0,3 miljoner kronor användes för skydd av 29 hektar kustområden. Totalt under perioden 1998-2001 har drygt 1 miljon kronor använts för skydd av 154 hektar. Dessutom har ett kommunalt reservat inrättats, Knähaken utanför Helsingborg.

Under 2001 utförde Kustbevakningen 2 800 timmars flygövervakning. Sammanlagt upptäcktes 176 oljeutsläpp. Därutöver övervakade och kontrollerade Kustbevakningen även djur- och naturskyddsområden med i stort sett samma

frekvens som föregående år vilket innebar ca 1 100 kontroller.

Arbetet med att minska bifångsterna av tumlare har intensifierats och ett preliminärt åtgärdsprogram har tagits fram i samarbete mellan Naturvårdsverket och Fiskeriverket.

Förvaltningsplaner för fler kommersiellt viktiga fiskbestånd har antagits, bl.a för atlantisk sill, makrill, torsk i Nordsjön och Östersjön samt lax i Östersjön. Arbetet pågår med att utarbeta en förvaltningsplan för skarpsill. En förvaltningsplan för gråsäl har fastställts, som bl. a. innebär att arbetet med att utveckla sälsäkra fiskeredskap fortsätter.

3.6.10.2 Analys och slutsatser

Den marina miljön utsätts för en ökande belastning av olika mänskliga aktiviteter som övergödning, föroreningar, fiske etc. Verksamheterna i vårt samhälle tillåts påverka och förändra de fysikaliska faktorerna och de biologiska förutsättningarna både direkt och indirekt. Fisket har under de gångna seklen haft den största direkta biologiska påverkan på de marina ekosystemen och påverkat såväl havs- och kustsamhällets struktur och funktion. Vid grundläggande förändringar av ekosystemen kan det innebära ett hot mot bl.a. den biologiska mångfalden.

Av Miljömålsrådets rapport framgår att miljöproblemen i kust- och havsområden har visat sig alltmer leda till störningar av den biologiska mångfalden och den marina miljöns produktionsförmåga.

Havet nyttjas av olika näringar som fiske och sjöfart. För fiskets del är regeringens mål ett hållbart utnyttjande av de gemensamma fiskeresurserna. Arbetet pågår med att minska överutnyttjande av fiskbestånd och att reducera bifångster samt med att förbättra fiskens reproduktionsförhållanden. Inrättandet av marina reservat är en viktig åtgärd för säkerställandet av den biologiska mångfalden i marina miljöer. Ska målet om inrättandet av marina skyddsområden uppfyllas krävs att detta arbete påskyndas. Enligt Miljömålsrådets rapport är det möjligt att uppnå miljökvalitetsmålet men ytterligare åtgärder krävs, bl.a. inom fisket.

Havsmiljökommissionen skall 2003 föreslå åtgärder för att nå de miljökvalitetsmål som rör havet. För att stärka forskningen inom det marina området föreslår regeringen att anslaget 26:2

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under utgiftsområde 20 stärks med 10 miljoner kronor 2003. Under Ingen övergödning i avsnitt 3.6.7.2 redovisas vissa åtgärder som bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, bl. a. genomförandet av ramdirektivet för vatten. Marina naturinventeringar skall genomföras bl. a. för att ge underlag för planering av vindkraft till havs. Det internationella arbetet med att minska sjöfartens miljöpåverkan fortsätter. Kustbevakningen får ökade resurser från och med 2004 för utökade insatser för att upptäcka olje- och kemikalieutsläpp.

I kust- och skärgårdsområden fortsätter arbetet med skydd av värdefulla områden. Naturvårdsverkets bevarandestrategi för kust- och skärgårdsområden ger underlag för skyddsarbetet tillsammans med Riksantikvarieämbetets arbete med strategier för att bevara, utveckla och bruka kulturarvet i kust- och skärgårdsområden. Flera myndigheter arbetar med underlag för lokalisering av vindkraft till havs. Länsstyrelserna i de län vilka utarbetat regionala miljö- och hållningsprogram för skärgårdarna skall till 2004 ta fram underlag för kommunernas översiktsplanering i kust- och skärgårdsområdena samt till den 31 december 2002 följa upp och redovisa vilka åtgärder som genomförts av aktörer på regional och lokal nivå utifrån förslag i respektive program. Genomförandet av den under året antagna EU-rekommendationen om integrerad kustzonsförvaltning (2002/413/EG) kommer att främja arbetet med en hållbar utveckling i kustområdena.

En förutsättning för att miljökvalitetsmålet skall nås är att målen Ingen övergödning och Giftfri miljö nås. Även måluppfyllelsen för målen Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö, Levande skogar, Myllrande våtmarker samt Levande sjöar och vattendrag har betydelse för att miljökvalitetsmålet skall nås.

3.6.11 Myllrande våtmarker

Miljökvalitetsmålet är att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utformning av en

nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar, långsiktigt skydd för våtmarker, minskade miljöeffekter av skogsbilvägar över våtmarker, anläggning och återställning av våtmarker samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.6.11.1 Resultat

Under året har 4 800 hektar skyddats inom objekt upptagna i Myrskyddsplanen. Hittills har ca 245 000 hektar skyddats av de 392 000 hektar som tagits upp i Myrskyddsplanen. Reservatsbildningen har fortsatt. Därutöver har ett stort antal små och i några fall medelstora våtmarker skyddats. 21 nya områden har anmälts till Ramsarlistan, vilket innebär att Sverige totalt har anmält 51 områden med en sammanlagd yta om 5 152 kvadratkilometer. Flera våtmarksområden har föreslagits till det europeiska nätverket Natura 2000.

6 000 hektar våtmarker skall återskapas och restaureras inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet under perioden 2000-2006. Måluppfyllnaden låg under 2001 på ca 30 procent. Inom ramen för de lokala investeringsprogrammen har under 2001 ytterligare 36 vattenvårdande åtgärder beviljats bidrag om sammanlagt 20 miljoner kronor. Sammantaget under perioden 1998-2002 har beviljats bidrag om 225 miljoner kronor till 137 åtgärder som avser naturvårdande insatser samt insatser för att bevara och förstärka biologisk mångfald i sjöar, hav, vattendrag och våtmarker. Uppgifterna avser både restaurering och nybildande av våtmarker. Stödet under 2001 väntas medföra en total investering om ca 50 miljoner kronor och under programmet som helhet väntas ca 400 miljoner kronor investeras i våtmarker m.m.

Under de senaste åren har även flera fågelsjöar restaurerats och ca 100 grodvatten och en mängd viltvatten anlagts.

Den senaste s.k. rödlistan (maj 2000) redovisar ett stort antal arter som åtminstone under någon del av sin livscykel är knutna till våtmarker. Insatserna för sådana arter har ökat under senare år och åtgärdsprogram har antagits för flera arter. Hit hör sex arter av groddjur, och ytterligare en är på väg att omfattas av åtgärdsprogram. Flera hotade groddjursarter har nu börjat återhämta sig.

3.6.11.2 Analys och slutsatser

Sverige är ett av de 10 mest våtmarksrika länderna i världen. Många arter som i övriga Europa betraktas som hotade eller försvunna har sina sista fästen i de svenska våtmarkerna. Sverige har därför ett särskilt bevaransansvar även gentemot omvärlden.

65 procent av den areal som skall skyddas enligt Myrskyddsplanen har hittills säkerställts genom avtal och markförvärv. Enligt Miljömålsrådets rapport är inte nuvarande takt för skyddsarbetet tillräcklig för att delmålet skall nås. Vidare bör planen kompletteras med kulturhistoriska aspekter.

Naturvårdsverkets arbete med att ta fram en nationell strategi för bevarande av våtmarker och sumpskogar och att revidera myrskyddsplanen bör ge underlag för det vidare arbetet med att nå miljökvalitetsmålet.

Arbetet med anläggning eller återställning av våtmarker och småvatten i odlingslandskapet har enligt Miljömålsrådets rapport ökat i omfattning de senaste åren. Under de senaste åren beräknas staten ha stöttat omställningen av jordbruksmark till våtmark med 100 miljoner kronor inom ramen för EU:s miljöersättning. Ca 120 miljoner kronor har använts till våtmarksanläggningar av olika slag inom ramen för de lokala investeringsprogrammen under åren 1998-2000. Miljömålsrådet framhåller att det är viktigt att våtmarkerna hamnar där de bäst behövs och inte där de är lättast att anlägga. De kulturhistoriska aspekterna måste också beaktas. För att delmålet skall nås anser Miljömålsrådet också att det behövs utökade resurser inom miljöersättningen.

Jordbruksverkets arbete med att utveckla kvalitetskriterier för våtmarker i odlingslandskapet bör ge underlag för att styra anläggandet av våtmarker till de områden där de är effektivast och samtidigt beakta de kulturhistoriska aspekterna.

Regeringen avser att agera för att den gemensamma jordbrukspolitiken utformas så att den fortsatt leder till bevarandet av natur- och kulturvärden i odlingslandskapet, bl.a. inom ramen för landsbygdsutveckling.

Enligt Miljömålsrådets rapport bedöms att antalet åtgärdsprogram för arter och deras livsmiljöer måste öka för att målet skall nås. Naturvårdsverket arbetar med att i samverkan med Artdatabanken till 2004 upprätta och inleda åt-

gärdsprogram för hotade arter som är i behov av riktade åtgärder.

Måluppfyllelsen för målen Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar samt Levande sjöar och vattendrag har betydelse för att miljökvalitetsmålet skall nås.

3.6.12 Levande skogar

Miljökvalitetsmålet är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller långsiktigt skydd av skyddsvärd skogsmark, ökad förekomst av faktorer som är av betydelse för biologisk mångfald, bl.a. död ved, skydd för kulturmiljövärden samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.6.12.1 Resultat

Under 2001 skyddades ca 20 500 hektar skogsområden genom markförvärv, intrångsersättning eller bidrag till en kostnad om 422 miljoner kronor. 187 av totalt 242 områden omfattade produktiv skogsmark med en areal om 11 764 hektar. 64 naturreservat inrättades.

Kostnaden per hektar varierade från 2 973 kronor för urskog ovanför skogsodlingsgränsen till 84 224 kronor för produktiv skogsmark i barrsumpskogar. I Skåne kostade en hektar i genomsnitt 64 000 kronor och i Norrbotten 4 300 kronor. Genomsnittskostnaden var 20 582 kronor.

947 hektar skyddades genom biotopskydd och 1 900 hektar genom naturvårdsavtal.

Regeringen har under 2002 föreslagit ytterligare 518 Natura 2000-områden samt kompletteringar och justeringar av tidigare förslag. Vidare har 42 områden anmälts enligt fågeldirektivet.

Länsstyrelserna har använt drygt 100 miljoner kronor till skötsel av landets 27 nationalparker och 2 287 naturreservat. Den sammanlagda skyddade arealen uppgår till ca 4,25 miljoner hektar. Naturvårdsverket har under året investerat 9,5 miljoner kronor i de fastigheter som finns i de skyddade områdena och förvaltas av verket.

Naturvårdsverket fastställde under 2001 åtgärdsprogram för två groddjur och en fågelart.

3.6.12.2 Analys och slutsatser

Delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark innebär att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till 2010 jämfört med 1998. Hittills har ca 13 procent av de 320 000 hektar som bör avsättas som naturreservat säkerställts. Regeringen bedömer att det finns risk för att målet inte kommer att nås om inte takten i säkerställandearbetet ökar. För att nå målet behöver den årliga avsättningen till naturreservat nästan tredubblas jämfört med de senaste tre åren. De ökade resurserna för skydd av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald bör dock ge förutsättningar för att öka takten i säkerställandearbetet.

För att uppnå delmålet om ökad förekomst av faktorer som är av betydelse för biologisk mångfald behöver rådgivningsinsatserna till skogsägarna ökas enligt Miljömålsrådets rapport.

Arbetet med områdesskyddet har under året utvecklats och bedrivs i dag effektivare. Flera konsulter för värdering och förhandling har knutits till verksamheten och samverkan mellan Naturvårdsverket och Lantmäteriverket har vidareutvecklats. En förvaltningsdatabas, där all information om skyddade områden samordnas, har utvecklats av Naturvårdsverket. Detta underlättar utvärdering och uppföljning av arbetet med områdesskyddet.

Eftersom statens eget skogsinnehav har ökat avsevärt under det gångna året finns nu bättre möjligheter att underlätta markägarnas efterfrågan på bytesmark. Naturvårdsverket och Sveaskog AB utvecklar rutiner och former för att i ökad utsträckning kunna erbjuda markägare bytesmark vid reservatsbildning. Naturvårdsverket arbetar med att genomföra en naturvärdesbedömning av all statlig skogsmark samt att bedöma vilka områden som bör ges ett formellt skydd. I samverkan med länsstyrelserna och skogsvårdsorganisationen arbetar verket med att identifiera urskogsartade skogar och utveckla förslag till hur dessa långsiktigt skall skyddas.

Den ökande arealen skyddad mark ökar behovet av insatser för vård och förvaltning av de redan skyddade markerna.

Från svensk sida har stora insatser gjorts för att komplettera det ekologiska nätverket Natura

2000. Sammantaget har regeringen till kommissionen föreslagit 3 465 områden enligt art- och habitatdirektivet och anmält 445 områden enligt fågeldirektivet. Utvärderingen av de svenska förslagen kan leda till behov av komplettering. När de svenska Natura 2000-områdena är utnämnda vidtar en arbets- och resurskrävande fas med att lägga fast bevarandemål och vidta bevarandeåtgärder för alla områden.

Riksdagen har under året fattat beslut om en sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174). Den fastslår miniminivåer för stammarna av björn, lo och kungsörn samt etappmål för varg och järv. Naturvårdsverket arbetar med att skapa en databas över rovdjurstammarna samt med frågor hur inventeringen skall organiseras. Allmänhetens informationsbehov skall också tillgodoses bättre. Naturvårdsverket har bildat ett nationellt råd för rovdjursfrågor till stöd för verkets arbete med att genomföra rovdjurspolitiken.

Artinriktade åtgärdsprogram för hotade arter kommer även framöver att vara ett värdefullt komplement till skydd och vård av värdefulla naturområden för bevarande av biologisk mångfald. Detta gäller t.ex. för arter som rör sig över stora områden eller har andra speciella behov som inte enbart kan tillgodoses genom olika former av områdesskydd. Naturvårdsverket arbetar i samverkan med Artdatabanken för att till 2004 upprätta och inleda åtgärdsprogram för hotade arter som är i behov av riktade åtgärder. Arbetet inriktas på att utreda nya arbetsformer som skall möjliggöra en ökad takt i arbetet med att ta fram och genomföra åtgärdsprogrammen.

Enligt Miljömålsrådets rapport behövs lättåtkomliga rikstäckande inventeringar för att undvika skador på fornlämningar och övriga värdefulla kulturmiljöer i skogen. Dessutom behöver skonsammare markberedningsmetoder utvecklas. Riksantikvarieämbetet arbetar med frågor om skydd av kulturmiljövärden i skogslandskapet. Genom projektet Skog & historia samverkar Riksantikvarieämbetet med Skogsstyrelsen och Arbetsmarknadsverkets regionala och lokala organisation. Regionala projekt kring inventering, utbildning och information har hittills bedrivits i 14 län och uppskattningsvis har 50 000 – 70 000 platser med fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar påträffats.

I det fortsatta arbetet med att skydda skogsmark bör friluftslivets behov ges ökad tyngd, så-

väl vid säkerställande som förvaltning, skötsel och vård samt information. Det gäller särskilt tätortsnära områden. Allmänhetens information om och tillgång till skyddade områden bör ökas. Alla urskogsartade skogar i landet, såväl privat som statligt ägd, skall identifieras och föreslås långsiktigt skydd.

En förutsättning för att miljö kvalitetsmålet skall nås är att målet Bara naturlig försurning nås.

3.6.13 Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller bevarande och skötsel av ängs- och betesmarker, bevarande av småbiotoper i odlingslandskapet, vård av kulturbärande landskapselement, nationellt program för växtgenetiska resurser, åtgärdsprogram för hotade arter samt program för tillvaratagande av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader.

3.6.13.1 Resultat

Enligt Miljömålsrådets rapport har antalet slåtterängar som sköts med miljöersättning ökat med drygt 1 000 hektar under 2001. Arealen för de mest hotade typerna av betesmark med miljöersättning har ökat. Arbetet med en strategi för att öka mängden småbiotoper i slättbygden har inletts. Antalet vårdade kulturbärande landskapselement har ökat med drygt 20 procent. Det nationella programmet för växtgenetiska resurser har inletts. Arbetet med en strategi för långsiktigt bevarande av inhemska husdjursraser pågår. Programarbete om överloppsbyggnader i Norrlandslänen har påbörjats och arbete med en kunskapsöversikt om lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader inleds hösten 2002.

3.6.13.2 Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport är miljö- och landsbygdsprogrammets informationsinsatser och ersättningar för skötselåtgärder de viktigaste verktygen för att uppnå delmålen.

Den gemensamma jordbrukspolitiken är en viktig faktor som påverkar sättet att bedriva jordbruk. Den påverkar därmed också möjligheterna att skydda och bevara natur- och kulturvärdena i odlingslandskapet. En halvtidsutvärdering av jordbrukspolitiken för perioden 2000 – 2006 har påbörjats under 2002. Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har i uppdrag att löpande följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. Regeringen avser att agera för att den gemensamma politiken utformas så att den fortsatt leder till bevarandet av natur- och kulturvärdena i odlingslandskapet.

Den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet bör vara ett vägledande dokument i det regionalpolitiska arbetet med att stärka och utveckla landsbygden och syftar till att statliga, kommunala och andra insatser samordnas och därmed mer effektivt bidrar till att bevara och utveckla de mest värdefulla odlingslandskapen.

En förutsättning för att miljö kvalitetsmålet skall nås är att målen Giftfri miljö, Ingen övergödning och Myllrande våtmarker nås.

3.6.14 Storslagen fjällmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller begränsning av skador på mark och vegetation, minskning av bullret i fjällen från motordrivna fordon och luftfartyg, skydd av områden med representativa höga natur- och kulturvärden samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.6.14.1 Resultat

Landets 28:e nationalpark Fulufjället invigdes den 17 september 2002.

Enligt Miljömålsrådets rapport finns inga belegg för att skador på mark och vegetation som orsakas av människans verksamhet minskar.

3.6.14.2 Analys och slutsatser

Genom inrättandet av Fulufjällets nationalpark har ytterligare ett område med representativa höga natur- och kulturvärden i fjällområdet fått ett långsiktigt skydd. Nationalparken omfattar 38 483 hektar och utgör ett sydligt fjällområde med särpräglad vegetation och stora naturvärden i väsentligen oförändrat skick.

Enligt Miljömålsrådets rapport är ersättningsystemen inom miljö- och landsbygdsprogrammet inte tillfredsställande utformade för att bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet. För att förbättra måluppfyllelsen pågår ett arbete för att höja ersättningsnivåerna för skötsel av natur- och kulturmiljöer i renskötselområdena samt att förtydliga villkor och åtgärder för dessa ersättningar.

Regeringen avser att agera för att den gemensamma politiken utformas så att den fortsatt leder till bevarandet av natur- och kulturvärdena i renskötselområdena.

Enligt Miljömålsrådets rapport finns inom fjällområdet ett antal konflikter som påverkar möjligheterna att arbeta för att nå miljö kvalitetsmålet. Flera intressen som renskötsel, mineralbrytning, vindkraftutbyggnad, friluftsliv, trafik med terrängfordon, anläggningsverksamhet m.m. råkar ofta i konflikt med varandra och med intressen att bevara värdefull natur- och kulturmiljö och att utöka arealen ostörda områden.

Regeringen avser inom kort att ge berörda länsstyrelser i uppdrag att i samarbete med andra myndigheter, kommuner, företag och andra intressenter utarbeta ett regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet för att med utgångspunkt i miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö ta till vara de utvecklingsmöjligheter och den potential för sysselsättning och tillväxt som ligger i resurshushållning och miljöanpassning inom fjällområdet.

3.6.15 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Åtta delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller, uttag av naturgrus, mängden deponerat avfall, avfallsdeponier, energianvändning m.m. i byggnader samt inomhusmiljön.

Resultatbedömning beträffande samhällsplanering och byggande redovisas närmare under utgiftsområde 18 Bostadspolitik. Resultatbedömning beträffande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse redovisas närmare under utgiftsområde 17 Kulturpolitik. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

3.6.15.1 Resultat

Länsstyrelserna bistår i samråd med Boverket kommunerna i arbetet med att utveckla program och strategier för frågor om miljöanpassade transporter, natur- och kulturvärden och miljöanpassad energiförsörjning som skall fungera som underlag och utgångspunkter för fysisk planering och samhällsbyggande senast 2010.

Riksantikvarieämbetet arbetar med en strategi för hur arbetet för att bevara, utveckla och bruka den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen bör bedrivas och följas upp. En första strategi skall redovisas senast 2003 och ett program för skydd av särskilt värdefulla bebyggelsemiljöer skall finnas 2010. Enligt de utvärderingar som gjorts av Arkitekturmuseet och Statskontoret har satsningen Arkitekturåret 2001 inneburit en reell kraftsamling. Arkitekturen har etablerat sig och förstärkt sin position som ett angeläget kunskapsområde såväl bland allmänheten som inom statliga myndigheter, kommuner, organisationer och företag. Ett flertal av projekten har varit av långsiktig art där bl.a. nya nätverk bildats vilket kommer att ge positiva effekter över tid. Barn och unga har i hög grad uppmärksamats och

bl.a. har ett antal pedagogiska böcker om arkitektur, stadsutveckling och design publicerats. Arkitekturåret har även inneburit en förstärkning inom form och design både nationellt och internationellt.

Under 2001 har åtgärder mot järnvägsbuller vidtagits för ca 8 400 personer och mot vägbuller längs statliga vägar för ca 2 400 personer. Längs med de statliga vägarna är ca 18 500 personer utsatta för vägtrafikbuller över 65 dBA ekvivalentnivå utomhus vid utgången av 2001. Ca 27 300 boende utsätts för bullernivåer från järnväg som överstiger 55 dBA (maximal nivå i sovrum nattetid).

Uttaget av naturgrus under 2001 var 23,4 miljoner ton att jämföra med 24,3 miljoner ton 2000. De totala leveranserna av ballastmaterial för dessa år var i stort sett konstant på nivån 71 miljoner ton.

Deponeringen av hushållsavfall har minskat från 1994 och till stor del ersatts av materialåtervinning. En liknande minskning kan inte lika säkert iaktas för olika typer av industriavfall.

För de varugrupper som omfattas av författningsreglerat producentansvar har höga återvinningsnivåer uppnåtts under 2001. Insamlingen av elavfall uppgick till 10 kg per innevånare. Även batteriinsamlingen når goda resultat, minst 95 procent för blybatterier och 79 procent för kvicksilverbatterier. Återvinningen av förpackningar har ökat något, främst för papper, wellpapp och stål. Målen för plast och aluminium har inte nåtts.

Regeringen har enligt lagen (1990:1332) om avgifter för miljöfarliga batterier fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter som behövs för att täcka samhällets kostnader för att samla in och omhänderta förbrukade batterier. Den s.k. batterifonden förvaltas av Naturvårdsverket och uppgick den 31 december 2001 för blybatterier till 205 miljoner kronor och för småbatterier till 260,8 miljoner kronor.

Materialåtervinningen för däck har ökat kraftigt (54,9 procent) och dominerar nu som behandlingsmetod. Regummering, pulver, granulat och vägmateriäl är några användningsområden för skrotade däck. Insamlingen av tidningar och kontorspapper har återigen ökat till 82 procent och återvinningen som råvara för nya pappersprodukter har ökat till 53 procent. För bilar är förutsättningarna relativt goda att under 2002 nå upp till återvinningsmålet 85 procent genom den

glasåtervinning som nu påbörjats med stöd av nya föreskrifter från Naturvårdsverket.

Regeringen har enligt bilskrotningslagen (1975:343) fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om skrotningsavgifter för bilar som registreras i bilregistret och skrotningspremier för bilar som lämnas till auktoriserade bilskrotare. Den s.k. bilskrotningsfonden administreras av Vägverket och uppgick den 30 juni 2002 till 731,9 miljoner kronor.

Genomförandet av förordningen (2001:512) om deponering av avfall säkerställer en jämn och hög standard för landets deponier i nivå med EU:s deponeringsdirektiv.

Enligt Miljömålsrådets rapport har utsläppen från förbränning inom sektorn bostäder, service m.m. mellan åren 1990 och 1998 minskat med 62 procent för svaveldioxid, 38 procent för kväveoxider, 14 procent för koldioxid och 17 procent för flyktiga organiska ämnen.

3.6.15.2 Analys och slutsatser

Ramen och därmed förutsättningarna för den hållbara utvecklingen sätts i hög grad av fysisk planering och samhällsbyggande. Frågor om att utveckla en god och hälsosam livsmiljö i städer, tätorter och annan bebyggd miljö är av central betydelse för samhällsplaneringen samtidigt som den fysiska planeringen bidrar till möjligheterna att nå miljömålen. Det gäller såväl skydd och bevarande av miljöer och resurser som restaurering och återskapande av värden som försvinner eller gått förlorade. De av riksdagen antagna riktlinjerna för samhällsplanering bör fullföljas i statliga och kommunala myndigheters arbete.

Allt fler människor lever och arbetar i tätorter. Tätortsnära naturområden behöver i högre grad bevaras och utvecklas för att öka människornas tillgänglighet till rika naturupplevelser. Länsstyrelserna arbetar med program för åtgärder i storstadsområdena. Regeringen avser att införa ett särskilt program i syfte att ge kommunerna möjlighet att söka statlig delfinansiering av lokala naturvårdsprojekt.

Miljöpåverkan av bl.a. kommunernas fysiska planer kommer att redovisas tydligare och mer utförligt med genomförandet av det nya EG-direktivet om miljöbedömningar av vissa planer och program, vilket utreds inom ramen för överynen av plan- och bygglagen.

Miljökvalitetsmålet har kompletterats med ett delmål beträffande inomhusmiljön som innebär att byggnader och deras egenskaper inte skall påverka hälsan negativt. Bygg- och fastighetssektorn svarar för en betydande del av miljöbelastningen i samhället. Ny miljövänlig teknik bör utvecklas och arbetet med energieffektivisering drivas vidare för att skapa en hållbar bygg- och fastighetssektor. Regeringen avser att ge de statliga fastighetsägarna i uppdrag att i samråd med Statens energimyndighet m.fl. beskriva förutsättningar och möjligheter till ökad energieffektivisering och minskat beroende av fossila bränslen.

Antalet personer utsatta för buller över 65 dBA utomhus från det statliga vägnätet är oförändrat 2001 jämfört med 2000. Även om bullerskyddsåtgärder vidtagits har bullerutsatta tillkommit. Antalet personer utsatta för buller från järnväg har minskat något. Arbetet med att nå delmålet om trafikbuller går långsamt. En orsak kan vara att länen inte har prioriterat bullerskyddsåtgärder i sina planer för regional transportinfrastruktur. Det stora antalet bullerstörda av vägtrafik, ca 197 000 personer, finns längs kommunernas gator och vägar. Naturvårdsverket har i uppdrag att samordna bullerarbetet. Arbetet skall samordnas med framtagandet av en samlad genomförandestrategi för transportpolitikens etappmål för god miljö.

I ett generationsperspektiv bör åtgärderna för att nå miljökvalitetsmålet innebära att naturgrus endast nyttjas när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga med hänsyn till användningsområdet samt att naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet bevaras. Resultatet av genomförda arbeten innebär bl.a. att mer omfattande materialinventeringar kan påbörjas under hösten 2002. Relevant statistik över återanvänt material finns inte att tillgå. Produktionsstatistiken för ballast behöver utvecklas så att den även innefattar återanvänt material. Vidare behöver en modell för lokala och regionala materialförsörjningsplaner utvecklas där behovet av tillgången till såväl ballastmaterial som grundvatten värderas.

Omställningen till ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall kräver att mängden avfall samt avfallets farlighet minskar. Viktiga styrmedel som införts för att minska deponeringen är skatt på avfall som deponeras samt förbud mot

deponering av utsorterat brännbart avfall och organiskt avfall. Det författningsreglerade producentansvaret har utvecklats och återvinningen har ökat.

Deponeringsförbudet för brännbart avfall har av olika skäl visat sig svårt att genomföra till det utsatta årtalet 2002. Länsstyrelserna har eller kommer att tvingas meddela ett stort antal dispenser från förbudet på grund av bristande återvinningskapacitet. Kraven som ställs vid prövning av ansökan om dispens får dock anses ha en stark pådrivande effekt och bidra till att delmålet om minskad deponering uppnås till 2005.

Naturvårdsverket bedömer i sin redovisning om uppföljning av deponeringsförbuden och hanteringen av dispenser från förbuden att deponeringen av brännbart avfall kan ha kommit att upphöra helt någon gång mellan 2004 och 2006. Regeringen anser att det finns skäl att anta att delmålet om en halvering av deponerad mängd avfall kan uppnås till 2005. Det fortsatta genomförandet av deponeringsförbudet för brännbart och organiskt avfall kommer att leda till att deponeringen minskar kraftigt de närmaste åren. Det finns därmed också skäl att anta att delmålet om avfallsdeponiernas standard kan uppnås till 2008.

De styrmedel som införts på avfallsområdet har inte givit tydliga resultat i form av minskade avfallsmängder. Den avfallsmängd som uppkommer beror i första hand av formerna för produktion av varor och omfattningen av konsumtionen av de samma. För att nå resultat i form av minskad mängd avfall bör åtgärder sökas i tidigare led än vid avfallshanteringen. En fortsatt integrering av avfallsfrågor i produktpolitiken kan vara en framkomlig väg.

Deponeringen har nu minskat för de flesta avfallskategorier och frågeställningen har mer kommit att handla om vilken eller vilka behandlingsmetoder som bör ersätta deponeringen, bl.a. förbränning och materialåtervinning. Frågor om bristande återvinningskapacitet, utveckling av insamlingssystem och nedskräpning vid insamlingsstationerna behöver också lösas.

De åtgärder som vidtas för att uppnå miljömålen skall vara samordnade och effektiva. Syftet med en kretsloppsstrategi är att flera politikområden som berör produkter och material skall samverka och på lång sikt åstadkomma produkter som är högeffektiva i fråga om användning av material och energi och som inte innehåller eller kräver användning av ämnen som kan leda till

negativa effekter på människors hälsa och miljö. Samordningen av åtgärder inom produkt-, kemikalie- och avfallsarbetet behöver förbättras.

Fyra utredningar och uppdrag med koppling till kretslopps- och avfallspolitiken har nyligen redovisats. Det gäller utredningen om vissa avfallsskattefrågor, utredningen om översyn av producentansvaret, Naturvårdsverkets uppdrag att utreda ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall och verkets uppdrag om den miljöorienterade produktpolitiken. Med utgångspunkt i detta underlag avser regeringen att i en kretsloppsproposition presentera en samlad syn på den framtida avfallshanteringen och producentansvarets framtida roll och utveckling. Även frågor om ytterligare åtgärder för att styra mellan förbränning och materialåtervinning för det avfall som inte längre skall deponeras kommer att behandlas.

3.7 Revisionens iakttagelser

3.7.1 Naturvårdsverket

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2001.

3.7.2 Kemikalieinspektionen

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2001. I revisionsrapporten för 2001 har Riksrevisionsverket däremot påpekat att det föreligger brister i den dokumentation som skall verifiera informationen i Kemikalieinspektionens resultatredovisning samt att det inte framgår hur informationen har sammanställts. Riksrevisionsverket har påtalat motsvarande brist även tidigare år. Kemikalieinspektionen ämnar vidta åtgärder med anledning av Riksrevisionsverkets rapport.

Regeringen avser följa Kemikalieinspektionens åtgärdsarbete.

3.7.3 Statens strålskyddsinstitut

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2001.

3.7.4 Statens kärnkraftinspektion

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2001.

3.7.5 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2001.

3.7.6 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad

Riksrevisionsverket har haft en invändning i revisionsberättelsen för 2001. Se vidare under Forskningspolitiken, utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 34:1 Naturvårdsverket

Tabell 3.2 Anslagsutveckling, anslag 34:1

Tusental kronor				
2001	Utfall	304 326	Anslags-sparande	5 629
2002	Anslag	313 035 ¹	Utgifts-prognos	305 970
2003	Förslag	313 890		
2004	Beräknat	320 837 ²		

¹ Varav 2000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 313 890 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inkl. verkets kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakanslagen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Intäkterna från offentligtverksamhet för 2003 beräknas till 62 miljoner kronor, varav 21 miljoner kronor från kontrollavgifter för nyregistrerade bilar som redovisas mot inkomsttitel 2534 Avgifter för körkort och motorfordon, och 25 miljoner kronor från EU som redovisas mot

inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EU. Därtill beräknas inkomster om 15 miljoner kronor från dispensavgifter för CFC och halon som redovisas mot inkomsttitel 2537 Miljöskyddsavgifter samt 1 miljon kronor från övriga offentligtverksamhet som redovisas mot inkomsttitel 2552 Övrig offentligtverksamhet.

Tabell 3.3 Offentligtverksamhet, anslag 34:1

Tusental kronor	
Offentligtverksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2001	37 296
Prognos 2002	62 000
Budget 2003	62 000

I uppdragsverksamheten ingår externt riktade informations- och utbildningsinsatser, som utgivning av publikationer, arrangemang av kurser, konferenser och seminarier samt press- och bibliotekstjänst. I uppdragsverksamheten ingår även åtgärder för att främja allmänhetens tillgång till nationalparker.

Tabell 3.4 Uppdragsverksamhet, anslag 34:1

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	20 941	24 441	- 3 500
Prognos 2002	14 200	17 750	- 3 550
Budget 2003	9 500	13 500	- 4 000

Regeringens överväganden

Naturvårdsverket är en central expertmyndighet på miljöområdet. Verksamheten under första halvåret 2001 präglades i hög grad av det svenska ordförandeskapet i EU där miljö var ett av de tre prioriterade områdena. Med anledning av EU-ordförandeskapet genomförde Naturvårdsverket en rad insatser som framför allt var kopplade till rådsarbetet. Naturvårdsverket biträdde Regeringskansliet med expertkunskande, medverkade i förhandlingsfrågor m.m. Den sammantagna bilden är att arbetet under ordförandeskapet var framgångsrikt.

Naturvårdsverket har uppfyllt de återrapporteringskrav som ställts i regleringsbrevet. Regeringens bedömning är att Naturvårdsverket under 2001 i allt väsentligt uppfyllt sina åtaganden.

I skrivelsen En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173) redogjorde regeringen för sin avsikt att inrätta ett Friluftsråd vid Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har sedan årsskiftet 2001/2002 ett generellt ansvar för att se till att förutsättningarna för friluftsliv bevaras och utvecklas. Friluftsliv berör dock många andra myndigheter och organisationer varför ett forum för friluftsförfrågningar kan behövas. Regeringen avser därför att vid ingången av 2003 inrätta ett Friluftsråd vid Naturvårdsverket. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att fr.o.m. 2003 bereda frågor om fördelning av medel från anslaget 30:4 Stöd till friluftsförfrågningar under utgiftsområde 17. Vidare avser regeringen att ge Friluftsrådet mandat att fatta beslut om denna medelsfördelning.

För att bidra till finansieringen av Swedish Water House överförs 3 miljoner kronor till anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:1 Naturvårdsverket för 2003 uppgår till 313 890 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 320 837 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003-2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.5 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:1

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	311 035	311 035
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	8 089	15 152
Beslut	-2 234	- 2 283
Överföring till/från andra anslag	- 3 000	- 3 066
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	313 890	320 837

¹ Pris- och löneomräkning baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.8.2 34:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling, anslag 34:2

Tusental kronor

2001	Utfall	202 744	Anslags-sparande	4 085
2002	Anslag	200 666	Utgifts-prognos	201 644
2003	Förslag	210 958		
2004	Beräknat	240 949 ¹		

¹ Motsvarar 235 419 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för uppföljning och rapportering av miljö kvalitetsmålen, för miljöövervakning, bilavgasverksamhet, för bidrag till vissa ideella organisationer samt för bidrag till Swedish Water House. Under 2003 disponeras anslaget för arbete med miljökrav vid offentlig upphandling. Medlen till uppföljning och rapportering av miljö kvalitetsmålen och till miljöövervakning fördelas av Miljömålsrådet vid Naturvårdsverket. Rådet fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning samt fördelar även medel till viss regional miljöövervakning. En del av anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med internationell rapportering som en följd av EG-direktiv och andra internationella åtaganden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att ge goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av miljöövervakningen föreslås regeringen bemyndigas att under 2003 ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 60 miljoner kronor under 2004, högst 40 miljoner kronor under 2005 och högst 30 miljoner kronor under 2006.

För att skapa goda förutsättningar för upphandling av bilavgasverksamhet (hållbarhetskontroller) föreslås regeringen bemyndigas att under 2003 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 16 miljoner kronor under vart och ett av åren 2004 och 2005.

Regeringens överväganden

Anslaget förstärktes 2001. Förstärkningen har främst använts till nysatsningar på hälsorelaterad

miljöövervakning samt övervakning av miljögifter. Under 2001 upprättades ett nytt samordnat program för miljöövervakning för att följa upp miljömålen. Den internationella rapporteringen har förbättrats. Avseende rapporteringen till Europeiska miljöbyrån, EEA, hörde Sverige till de främsta. Fortfarande återstår dock vissa problem vad gäller rapportering om utsläpp av växthusgaser och det finns behov av ytterligare kvalitetsförbättring av denna rapportering när Kyotoprotokollet träder i kraft. Resultaten från miljöövervakningen har rapporterats i flera skrifter, bl.a. Miljöstyrningsrådets rapport de Facto. Den 1 januari 2002 inrättades Miljömålsrådet, som då tog över Miljöövervakningsnämndens ansvar och uppgifter. Rådet har dessutom ett samordnande ansvar för uppföljning och rapportering till regeringen.

Riksdagen har gett regeringen bemyndigande att tillsammans med Stockholms kommun ingå som stiftare i Stockholm International Water Institute (SIWI) (prop. 2001/02:155 bet. 2001/02:JuU21, rskr. 2001/02:248). Inom ramen för SIWI planeras en verksamhet, Swedish Water House (SWH), med syfte att genom utåtriktad verksamhet i form av utbildningar, seminarier, internetbaserad information etc. förmedla och generera kunskap och erfarenheter inom temat integrerad vattenförvaltning. SWH skall samverka med relevanta institutioner på vattenområdet i Sverige. SWH kan genom en samlad resursbas stärka Sveriges möjligheter att bidra till Sveriges internationella åtaganden för att lösa den globala utvecklingsproblematiken inom vattenområdet och ge stöd till Global Water

Partnership Organisation (GWPO). För att bidra till finansieringen av SWH:s verksamhet beräknar regeringen 3 miljoner kronor.

Bilavgasverksamheten (hållbarhetskontroller) beräknas uppgå till 16 miljoner kronor för år 2002.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:2 *Miljöövervakning m.m.* för 2003 uppgår till 210 958 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 240 949 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003-2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:2

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	200 666	200 666
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	5 819	10 670
Beslut	-1 466	23 536
Överföring till/från andra anslag ²	5 939	6 079
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	210 958	240 949

¹ Pris- och löneomräkning baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Varav 2 939 000 kronor i kompensation för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av myndigheten finansierad personal vid universitet och högskolor. En närmare beskrivning av fördelningen av dessa medel finns i budgetpropositionen, vol. 8, avsnitt 7.3.

Tabell 3.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslag 34:2 Miljöövervakning

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat	2006 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	5 875	44 545	32 219	-	-	-
Nya förpliktelser	44 545	32 219	130 000	-	-	-
Infriade förpliktelser*	-5 875	-44 545	-32 219	-60 000	-40 000	-30 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	44 545	32 219	130 000	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	125 000	125 000	130 000	-	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Tabell 3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslag 34:2 Bilavgasverksamhet

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	15 088	16 000	0	-	-
Nya förpliktelser	16 000	0	32 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-15 088	-16 000	0	-16 000	-16 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	16 000	0	32 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	48 000	48 000	32 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

3.8.3 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tabell 3.10 Anslagsutveckling, anslag 34:3

Tusental kronor

2001	Utfall	815 353	Anslags- sparande	29 129
2002	Anslag	960 419	Utgifts- prognos	849 234
2003	Förslag	987 908		
2004	Beräknat	1 510 508 ¹		

¹ Motsvarar 1 475 600 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för insatser för bevarande och restaurering av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald med särskild inriktning på frågor om områdesskydd, artbevarande, naturvårds- och fastighetsförvaltning, viltförvaltning samt kalkning av sjöar och vattendrag enligt bidragsbestämmelserna som regleras i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag.

Anslaget används för

- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken (1998:808) såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden för biologisk mångfald och friluftsliv,
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd och förvaltning av värdefulla naturområden,
- kostnader för artbevarandeåtgärder och förvaltning av skyddade områden samt
- kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden.

Från anslaget betalas bidrag till statliga LIFE-naturprojekt som beviljas EU-bidrag. Under 2003 och 2004 beräknas 0,75 miljoner kronor per år för berörda länsstyrelserns arbete med ett regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet.

Anslagssparandet för 2001 består huvudsakligen av återstående medel från EU-budgeten finansierade projekt för LIFE-Natur. Av det totala anslagssparandet om 29 129 000 kronor har 10 136 000 kronor indragits i samband med regeringsbeslut om disposition av anslagssparande.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2003 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 120 miljoner kronor 2004.

Regeringens överväganden

De statliga insatserna för att säkerställa ett långsiktigt skydd av värdefulla naturområden och bevara biologisk mångfald är ett av den statliga naturvårdspolitikens viktigaste instrument. I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU03, rskr. 2001/02:36) har regeringen uppskattat att statens ansvar för skydd av värdefull skogsmark uppgår till 400 000 hektar varav omkring 320 000 hektar bör avsättas som naturreservat till år 2010. Regeringen har även bedömt att skyddet av marina miljöer och våtmarker bör öka liksom skyddet av värdefulla områden i fjällen, vid kusterna och kring sjöar

och vattendrag. Kostnaderna för investeringar för naturvård och skötsel av skyddade områden uppgick år 2001 till 586 miljoner kronor. Det är viktigt att de skyddade områdena förvaltas på ett sådant sätt att värdena består eller förbättras och att information om områdena finns tillgänglig för besökare. Det är angeläget att staten har en effektiv skötsel och förvaltning av nationalparker och statliga naturreservat. Regeringens skrivelse En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173) betonar också vikten av att friluftslivets intressen stärks i arbetet med säkerställande och skötsel av värdefulla naturområden, särskilt genom åtgärder för att bevara och utveckla tätortsnära natur samt genom informationsinsatser. För att stärka bevarandearbetet på kommunal nivå bör ytterligare fokus ges åt att stimulera kommuner och stiftelser att utnyttja möjligheten till statsbidrag för att delfinansiera säkerställande och skötsel av mark för naturvårdsändamål. Regeringen kommer under 2003 att återkomma till riksdagen om en särskild programsatsning för kommunal naturvård som föreslås starta 2004.

Kalkning av sjöar och vattendrag bedöms även fortsättningsvis vara en viktig åtgärd för att motverka det försurande nedfallets effekter på biologisk mångfald och möjligheten att långsiktigt nyttja sjöar och vattendrag. Regeringen bedömer att den nationella kalkningsverksamheten bör fortlöpa i enlighet med uttalanden i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1). Regeringen bedömer att nivån på kalkningsverksamheten för 2003 bör vara oförändrad i förhållande till 2002.

I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57, bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2001/01:174) framhålls att kunskap om rovdjuren har en nyckelroll för allmänhetens förståelse för rovdjur och rovdjurspolitiken. Det finns ett ökande behov av information om de svenska rovdjuren från olika institutioner och centra.

För att kunna bedöma förutsättningarna för en storskalig utbyggnad av vindkraften till havs behöver marina naturinventeringar genomföras. Ett program för naturinventeringarna bör upprättas av Naturvårdsverket.

Under 2003 beräknas svenska projekt erhålla 25 miljoner kronor från EU:s miljöfond LIFE för naturvårdsändamål. Bidraget redovisas under inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EU.

Regeringen föreslår att 3 940 000 överförs till det under utgiftsområde 23 uppförda anslaget 43:1 Statens jordbruksverk för insatser till följd av miljömålspropositionen inom det nationella programmet för växtgenetiska resurser.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald för 2003 uppgår till 987 908 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 1 510 508 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:3

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	960 419	960 419
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	27 852	51 231
Beslut	- 6 964	- 7 129
Överföring till/från andra anslag	- 3 940	-
Övrigt	10 541	505 992
Förslag/beräknat anslag	987 908	1 510 508

¹ Pris- och löneomräkning baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Tabell 3.12 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:3

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	2 413	3 695	60 000	-	-
Nya förpliktelser	3 695	60 000	120 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-2 413	-3 695	-60 000	- 120 000	-
Utestående förpliktelser vid årets slut	3 695	60 000	120 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	120 000	120 000	120 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

3.8.4 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 3.13 Anslagsutveckling, anslag 34:4

Tusental kronor

2001	Utfall	126 534	Anslags- sparande	36 056
2002	Anslag	397 746 ¹	Utgifts- prognos	314 602
2003	Förslag	439 770		
2004	Beräknat	567 394 ²		

¹ Varav -21 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2003

² Motsvarar 551 658 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Anslaget får användas till att åtgärda ur risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till eventuella akuta saneringsinsatser. Under anslaget beräknas 3 miljoner kronor per år 2003 och 2004 för berörda myndigheters arbete med att utveckla en handbok för vatten.

Naturvårdsverket har under 2001 prioriterat ett tjugotal områden för efterbehandlingsåtgärder. Många projekt är stora och komplicerade vilket fått till följd att planering och genomförande av några av dessa tjugo projekt har försejats så att kostnader som beräknats för 2001 faller på 2002.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av efterbehandlingsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2003 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med genomförande av saneringsinsatser, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 175 miljoner kronor under 2004, högst 300 miljoner kronor under 2005 och högst 125 miljoner kronor under 2006.

Regeringens överväganden

Anslaget har ökat väsentligt sedan 1999. Verksamheten har hittills koncentrerats till ett systematiskt uppbyggnadsarbete. Bl.a. har länsstyrelsernas kompetens på området byggts upp. Samtliga län har nu kommit i gång med att in-

ventera och undersöka förorenade områden. Åtgärder pågår på 24 områden. Delmålet för förorenade områden innebär bl.a. att arbetet med sanering och efterbehandling skall ha påbörjats för minst 100 av de mest prioriterade områdena 2005. Minst 50 av de områden där arbetet påbörjats skall dessutom vara åtgärdade senast 2005 (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36). Naturvårdsverket har i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna verka för att arbetet med att sanera och återställa sådana områden ökar i såväl offentlig som privat regi.

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft och miljödomstolarna inrättades. Inrättandet av miljödomstolarna har inneburit högre kostnader än beräknat. För att finansiera de ökade kostnaderna överförs 21 000 000 kronor till det under utgiftsområde 4 uppförda anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.*

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* för 2003 uppgår till 439 770 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 567 394 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 - 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:4

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	418 746	418 746
<i>förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	12 144	24 435
Beslut	- 3 100	- 3 188
Överföring till/från andra anslag	- 21 000	- 21 599
Övrigt	32 980	149 001
Förslag/beräknat anslag	439 770	567 394

¹ Pris- och löneomräkning baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Tabell 3.15 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:4

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat	2006 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	55 000	69 568	100 000	-	-	-
Nya förpliktelser	69 568	100 000	600 000	-	-	-
Infriade förpliktelser*	- 55 000	-69 568	-100 000	- 175 000	- 300 000	- 125 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	69 568	100 000	600 000	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	290 000	290 000	600 000	-	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

3.8.5 34:5 Miljöforskning

Tabell 3.16 Anslagsutveckling, anslag 34:5

Tusental kronor

2001	Utfall	57 418	Anslags- sparande	233
2002	Anslag	58 644	Utgifts- prognos	57 882
2003	Förslag	82 743		
2004	Beräknat	84 641 ¹		

¹ Motsvarar 82 743 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget skall främst finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete, t.ex. forsknings- och utvecklingsverksamhet som underlag för att nå miljökvalitetsmålen, forskning med anknytning till miljöbalken samt underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget skall

också finansiera statens andel av den med näringslivet samfinansierade forskningen vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att under år 2003 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt, som inklusive tidigare åtagande innebär utgifter på högst 30 miljoner kronor under 2004, högst 20 miljoner kronor under 2005 och högst 15 miljoner kronor under 2006.

Tabell 3.17 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:5

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat	2006 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	22 500	17 500	-	-	-
Nya förpliktelser	22 500	10 000	65 000	-	-	-
Infriade förpliktelser*	0	-15 000	- 17 500	- 30 000	- 20 000	-15 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	22 500	17 500	65 000	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	45 000	45 000	65 000	-	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

Naturvårdsverket finansierar för närvarande sex olika forskningsprogram varav två med samhällsvetenskaplig inriktning med fokus på styrmedel och miljöpolitik. De övriga programmen berör forskning om marin biodiversitet, miljötoxikologi, reproduktionsstörningar samt hälsoeffekter och riskbedömningar av luftföroreningar. Programmen är planerade att pågå i cirka fem år.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:5 *Miljöforskning* för 2003 uppgår till 82 743 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 84 641 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:5

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	58 644	58 644
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	1 431	2 809
Beslut	20 366	20 833
Överföring till/från andra anslag ²	2 338	2 392
Övrigt	- 36	- 37
Förslag/beräknat anslag	82 743	84 641

¹ Pris- och löneomräkning baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Varav 2 338 000 kronor i kompensation för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av myndigheten finansierad personal vid universitet och högskolor. En närmare beskrivning av fördelningen av dessa medel finns i budgetpropositionen, vol. 8, avsnitt 7.3.

3.8.6 34:6 Kemikalieinspektionen

Tabell 3.19 Anslagsutveckling, anslag 34:6

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Ändring
2001	Utfall	85 869	Anslags-sparande -791
2002	Anslag	89 736	Utgifts-prognos 89 817
2003	Förslag	102 184	
2004	Beräknat	104 542 ¹	

¹ Motsvarar 102 293 tkr i 2003 års anslagsnivå

Kemikalieinspektionen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- eller miljörisker med kemiska produkter och

biotekniska organismer. Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn/vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1999:942) om kemikalieavgifter m.m. samt Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 1998:8).

Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. beräknas till 74 950 000 kronor för 2003 varav 56 700 000 kronor från kemikalieavgifter och 18 200 000 kronor från bekämpningsmedelsavgifter. Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas på inkomsttitel 2543, intäkterna från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 1437 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811.

Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:6

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2001	83 404	0	77 278	6 126
Prognos 2002	74 950	0	74 950	0
Budget 2003	74 950	0	74 950	0

Kemikalieinspektionen bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som framför allt omfattar provningsverksamhet enligt EG-direktiven 91/414/EEG och 98/8/EG avseende verksamma ämnen i bekämpningsmedel samt genmodifierade organismer. I denna verksamhet ingår även uppdrag från EU och samarbete med Sida avseende stöd till andra länder bl.a. inom Östersjöområdet.

Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet, anslag 34:6

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	7 682	7 682	0
Prognos 2002	7 500	7 500	0
Budget 2003	7 500	7 500	0

Regeringens överväganden

Kemikalieinspektionens verksamhet utgår från de mål och riktlinjer för kemikaliepolitiken som anges i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop.1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). En annan utgångspunkt är miljöbalken och dess följdlagstiftning.

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för skador på människa och miljö från kemiska ämnen i kemiska produkter och andra varor samt biotekniska organismer. Arbetet bedrivs i hög grad internationellt, framför allt inom EU. De resultat som uppnås inom EU styr den nationella regleringen av utsläppandet av kemiska produkter och varor på marknaden. Även insatserna i det nordiska samarbetet inom kemikalieområdet har i stor utsträckning gällt de frågor som drivs i de internationella organen. Drygt 50 procent av inspektionens totala resurser avser internationella åtaganden, därav några procent utanför EU.

I juni 2001 antog riksdagen propositionen Kemikaliestrategi för Giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Från november samma år är Kemikalieinspektionen ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö vilket ställer nya krav på organisationen, bl.a. tillförs verksamheten uppföljnings- och samordningsuppgifter. Med anledning av detta, och med utgångspunkt i Kemikalieutredningens betänkande (SOU2001:4) föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2002 en höjning av Kemikalieinspektionens anslag med 5 miljoner kronor samt beräknade en höjning av anslaget med 10 miljoner kronor 2003 och 15 miljoner kronor 2004. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2002 att en uppföljning bör göras av vad miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och arbetet med EU:s kemikaliestrategi

kommer att innebära för inspektionens verksamhet. Regeringen avser därför inför budgetåret 2005 ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att redovisa underlag för fördjupad prövning av inspektionens verksamhet.

Därutöver föreslår regeringen en förstärkning på kemikalieområdet med 5 miljoner kronor för år 2003.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:6 *Kemikalieinspektionen* för 2003 uppgår till 102 184 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 104 542 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:6

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	89 736	89 736
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	2 967	5 005
Beslut	9 437	9 756
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	44	45
Förslag/beräknat anslag	102 184	104 542

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.8.7 34:7 Internationellt miljösamarbete

Tabell 3.23 Anslagsutveckling, anslag 34:7

Tusental kronor

2001	Utfall	41 829	Anslags- sparande	3 810
2002	Anslag	39 682	Utgifts- prognos	42 935
2003¹	Förslag	66 434		
2004	Beräknat	66 434		

¹ De under budgetåret 2002 uppförda anslagen 34:7 Internationellt miljösamarbete och 34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och kostnader för deltagande i internationella organisationer och för internationellt samarbete. Detta samarbete avser såväl internationella miljökonventioner och avtal som miljöfrågor i FN-systemet och EU-samarbetet samt organisationer som OECD, Barentsrådet, Nordiska

ministerrådet och Arktiska Rådet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt miljösamarbete och Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond.

Dessutom disponeras anslaget fr.o.m. 2003 för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, såsom Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

Regeringens överväganden

Genom ett aktivt deltagande i det internationella miljöarbetet ökar möjligheterna för Sverige att påverka eller få till stånd miljöbeslut och överenskommelser så att gränsöverskridande utsläpp och miljöförstöring minskar och de svenska miljömålen kan uppnås.

Omfattningen av det internationella miljöarbetet kommer att öka som ett resultat av världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002.

Anslagen 34:7 *Internationellt miljösamarbete* och det under innevarande budgetår uppförda anslaget 34:12 *Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet* slås samman då anslagen har samma karaktär och i princip innehåller liknande verksamhet.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:7 *Internationellt miljösamarbete* för 2003 uppgår till 66 434 000 kronor. För år 2004 beräknas anslaget till 66 434 000 kronor.

Tabell 3.24 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:7

Tusental kronor		
	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	39 682	39 682
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-	-
Överföring till/från andra anslag	26 752	26 752
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	66 434	66 434

3.8.8 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tabell 3.25 Anslagsutveckling, anslag 34:8

Tusental kronor				
2001	Utfall	12 000	Anslags-sparande	0
2002	Anslag	12 000	Utgifts-prognos	12 000
2003	Förslag	12 000		
2004	Beräknat	12 000		

Anslaget disponeras för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI).

SEI är ett internationellt forskningsinstitut med inriktning på policyfrågor inom området miljö och utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att initiera, genomföra och informera om resultat av studier och forskning vad gäller utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö- och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena energi, atmosfär, vattenresurser, urbana miljöer och riskanalys.

SEI bedriver projektverksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn, York och Bangkok.

Regeringens överväganden

SEI har byggt upp en internationellt erkänd verksamhet inom områden som är centrala för de globala miljöproblemen.

För att kunna locka till sig externa uppdragsfinansiärer krävs en kritisk bas av vetenskaplig kompetens. Detta kan möjliggöras genom en stabil och långsiktig basfinansiering som upprätthåller kvaliteten i verksamheten.

Under 2001 tecknades ett avtal mellan Miljödepartementet och SEI för att stärka och tydliggöra samarbetet kring globala frågor om miljö och hållbar utveckling.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:8 *Stockholms internationella miljöinstitut* för 2003 uppgår till 12 000 000 kronor anvisas under. För år 2004 beräknas anslaget till 12 000 000 kronor.

3.8.9 34:9 Statens strålskyddsinstitut

Tabell 3.26 Anslagsutveckling, anslag 34:9

Tusental kronor

År	Utfall	83 934	Anslags- sparande	18 449
2001	Utfall	83 934	Anslags- sparande	18 449
2002	Anslag	100 923	Utgifts- prognos	107 978
2003	Förslag	98 690		
2004	Beräknat	100 865 ¹		

¹ Motsvarar 98 690 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Statens strålskyddsinstitutets (SSI) verksamhet avseende tillsyn, beredskap, miljöövervakning och forskning.

Av det totala anslagssparandet för 2001, som uppgår till 18 449 000 kronor, har 10 000 000 kronor indragits i samband med regeringsbeslut om disposition av anslagssparande.

Budget för avgiftsfinansierad verksamhet

SSI:s verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (1976:247) om vissa avgifter till Statens strålskyddsinstitut.

Tabell 3.27 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:9

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2001	69 901	0	13 500	56 401
Prognos 2002	69 454	0	0 ¹	69 454
Budget 2003	71 375	0	0 ¹	71 375

¹ Fr.o.m. 2002 har överföringen till Statens räddningsverk upphört.

SSI bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som i dag framför allt omfattar utbildningsverksamhet.

Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet, anslag 34:9

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	762	762	0
Prognos 2002	670	670	0
Budget 2003	700	700	0

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Som stöd för sin tillsynsutövning samt för beredskapsarbetet mot radioaktiva nedfall, finansierar SSI grundläggande och tillsynsrelaterad strålskyddsforskning. För att skapa goda förutsättningar för planering och genomförande av strålskyddsforskning är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år.

Regeringen föreslås därför bemyndigas att under 2003 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med strålskyddsforskning som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 10 miljoner kronor under 2004, högst 7 miljoner kronor under 2005 och högst 4 miljoner kronor under 2006

Tabell 3.29 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:9

Tusental kronor

	Utfall 2001	Prognos 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Utestående förpliktelser vid årets början		6 896	21 000	-	-	-
Nya förpliktelser	8 614	16 404	10 000	-	-	-
Infriade förpliktelser*	-1 718	-2 300	-10 000	-10 000	-7000	-4 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	6 896	21 000	21 000	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	9 000	21 000	21 000	-	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser

Regeringens överväganden

SSI är en central myndighet med ansvar för tillsyn av joniserande och icke-joniserande strålning samt beredskap mot kärntekniska olyckor och radioaktivt nedfall. För ett av de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt – Säker strålmiljö – har regeringen utsett Statens strålskyddsinstitut till ansvarig myndighet.

Regeringens bedömning är att myndigheten uppfyller de mål som ställts och att myndigheten kan verka för ett fortsatt gott strålskydd i samhället.

SSI driver sedan ett antal år en riksmätplats för joniserande strålning. Finansieringen har skett dels från anslaget 38:10 *Upprätthållande av nationell metrologi m.m.* under utgiftsområde 24 men även genom myndighetsanslaget 34:9. Från och med år 2003 samlas hela finansieringen till anslaget 38:10 under utgiftsområde 24 varvid 2 330 000 kronor överförs från myndighetsanslaget 34:9 *Statens strålskyddsinstitut*.

För att kunna ge ett stöd för ett svenskt deltagande i arbetet med FishBase överförs 2 miljoner kronor från anslaget 34:9 *Statens strålskyddsinstitut* till utgiftsområde 17, anslaget 28:28 *Centrala museer, Myndigheter*. FishBase är en globalt orienterad databas som täcker alla fiskarters biologi och användning. Regeringen bedömer att SSI:s verksamhet inte kommer att påverkas av överföringen i någon väsentlig omfattning.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:9 *Statens strålskyddsinstitut* för 2003 uppgår till 98 690 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 100 865 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:9

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	100 923	100 923
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	2 650	4 932
Beslut	- 713	- 729
Överföring till/från andra anslag ²	- 4 170	- 4 262
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	98 690	100 865

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Varav 160 tkr i kompensation för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av myndigheten finansierad personal vid universitet och högskolor. En närmare beskrivning av fördelningen av dessa medel finns i budgetpropositionen, vol.8, avsnitt 7.3.

3.8.10 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

Tabell 3.31 Anslagsutveckling, anslag 34:10

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2001	Utfall	83 119		3 952
2002	Anslag	84 362	Utgifts-prognos	86 264
2003	Förslag	86 006		
2004	Beräknat	87 908 ¹		

¹ Motsvarar 86 006 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Statens kärnkraftinspektion (SKI) verksamhet avseende tillsyn och förvaltning.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SKI:s verksamhet finansieras via avgifter enligt förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Avgifter enligt den nämnda förordningen avseende tillsyn och forskning enligt 4 och 8 §§ förs till inkomsttitel 2551 Avgifter från kärnkraftverken.

SKI disponerar de intäkter som erhålles i form av avgifter enligt 2 och 6 §§ förord-

ningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion.

Tabell 3.32 Offentligrättslig verksamhet, anslag 34:10

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras
Utfall 2001	144 980	263
Prognos 2002	150 200	200
Budget 2003	156 000	200

Regeringens överväganden

SKI är en central myndighet med ansvar för tillsyn av säkerheten och det fysiska skyddet vid kärntekniska anläggningar samt ickespridningsfrågor. Verksamheten under första halvåret 2001 präglades i viss utsträckning av det svenska ordförandeskapet i EU där SKI bidrog till arbetet med att ta fram en utvärdering av säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna i kandidatländerna. SKI har även tillsammans med SSI under 2001 sammanställt den svenska rapporten till den andra granskningskonferensen under kärnsäkerhetskonventionen. Regeringens bedömning är att myndigheten genom sitt tillsynsarbete verkar för en hög säkerhet och skydd av hälsa och miljö.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för år 2003 uppgår till 86 006 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För 2004 beräknas anslaget till 87 908 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:10

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	84 362	84 362
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	2 250	4 165
Beslut	- 606	- 619
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	86 006	87 908

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.8.11 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

Tabell 3.34 Anslagsutveckling, anslag 34:11

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2001	Utfall	71 978	Anslags-sparande	3 233
2002	Anslag	69 266	Utgifts-prognos	71 261
2003	Förslag	70 895		
2004	Beräknat	72 567 ¹		

¹ Motsvarar 70 895 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras för SKI:s kostnader för kärnsäkerhetsforskning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att ha goda förutsättningar för planering och genomförande av kärnsäkerhetsforskning är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år. Regeringen föreslås därför bemyndigas att under år 2003 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 17 miljoner kronor under 2004, högst 8 miljoner kronor under 2005 och högst 2 miljoner kronor under 2006.

Tabell 3.35 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:11

Tusental kronor

	Utfall 2001	Prognos 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Utestående förpliktelser vid årets början	0	12 767	32 177	-	-	-
Nya förpliktelser	12 767	21 510	9 966	-	-	-
Infriade förpliktelser*	0	-2 100	-15 143	-17 000	-8 000	-2 000
Utestående förpliktelse vid årets slut	12 767	32 177	27 000	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	36 000	36 000	27 000	-	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

SKI har i uppdrag att finansiera forskningsverksamhet inom sitt verksamhetsområde. Denna forskning har en mycket stor roll i utvecklingen av tillsynsarbetet på myndigheten och säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna. Den är dessutom ett viktigt led i den nationella kompetensförsörjningen på området.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för 2003 uppgår till 70 895 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 72 567 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:11

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	69 266	69 266
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	1 690	3 364
Beslut	- 500	- 512
Överföring till/från andra anslag ²	439	449
Övrigt	-	-
Förslag/beräknat anslag	70 895	72 567

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Kompensation för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av myndigheten finansierad personal vid universitet och högskolor. En närmare beskrivning av fördelningen av dessa medel finns i budgetpropositionen, vol.8, avsnitt 7.3.

3.8.12 Kärnavfallsfonden

Enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) är en innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet skyldig att svara för att allt i verksamheten uppkommet kärnavfall och använt kärnbränsle hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt, sedan verksamheten har upphört (10 §). I detta ansvar ingår att svara för de kostnader som behövs för avfallshanteringen.

Enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall innehavaren av en kärnkraftsreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, erlägga en avgift samt ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för de kostnader för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, avveckling och rivning av reaktoranläggningar och forskning på kärnavfallsområdet. Regeringen fastställer avgiften årligen för nästkommande kalenderår. Avgiften beräknas per kilowattimme och bestäms individuellt för varje verk. Avgiftsmedlen förvaltas av en fond benämnd Kärnavfallsfonden. Fondens medel skall enligt finansieringslagen placeras på konto i Riksgäldskontoret. Kärnavfallsfondens styrelse har träffat avtal med Riksgäldskontoret om formerna för placeringen av medlen. Avkastning på fondens medel skall läggas till kapitalet.

Av den förvaltningsberättelse för år 2001 som Kärnavfallsfondens styrelse lämnat till regeringen framgår att inbetalade avgifter för år 2001 uppgick till 730 miljoner kronor (638 miljoner kronor år 2000). Utbetalade ersättningar uppgick till 857 miljoner kronor (714 miljoner kronor år 2000). Ränteintäkterna uppgick till 1 655 miljoner kronor (1 234 miljoner kronor år 2000). Vid utgången av år 2001 var Kärnavfalls-

fondens marknadsvärde 27 326 miljoner kronor (24 589 miljoner kronor år 2000).

3.8.13 34:12 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m.m.

Tabell 3.37 Anslagsutveckling, anslag 34:12

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2001	Utfall	226 899		Anslags-sparande	15 683
2002	Anslag	227 688		Utgifts-prognos	236 387
2003	Förslag	211 584			
2004	Beräknat	216 362 ¹			

¹ Motsvarar 211 584 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet.

Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT (det europeiska satelltsamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (världsmeteorologiska organisationen).

Budget för avgiftsfinansierad verksamhet

SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas med full kostnadstäckning av andra myndigheter. Bl.a. utför institutet kontroll av vattenhushållning, översvämningsskarteringar åt Statens räddningsverk och miljöövervakningsuppdrag för Naturvårdsverket. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

Tabell 3.38 Uppdragsverksamhet, anslag 34:12

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	16 500	16 400	100
Prognos 2002	22 500	22 500	0
Budget 2003	20 000	20 000	0

Tabell 3.39 Affärsverksamhet, anslag 34:12

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2001	168 700	167 000	1 700
Prognos 2002	172 000	175 000	-3 000
Budget 2003	175 000	173 000	2 000

Affärsverksamheten 2001 visar en minskning av omsättningen med 2 procentenheter och rörelseresultatet är något sämre än föregående år. Affärsverksamheten har belastats med en avgift motsvarande 8 procent av affärsverksamhetens omsättning för utnyttjande av infrastrukturen. Den inbetalade avgiften till staten uppgick 2001 till 13,1 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Affärsverksamhetens nuvarande avgift, som baseras på omsättningen i affärsverksamheten, föreslås från och med 2003 ersättas med en avgift som baseras på det faktiska nyttjandet av data och produkter i infrastrukturen. Skälet för detta är att SMHI, liksom övriga meteorologiska institut i Europa, inom ramen för samarbetet i organisationerna ECOMET, EUMETSAT och ECMWF, förbundit sig att följa vissa principer för prissättning av meteorologisk information. Enligt dessa principer skall priserna på data och produkter inkludera ett bidrag till infrastrukturen. Medlemsinstitutet har förbundit sig att tillämpa lägst samma prissättning också gentemot den egna affärsverksamheten, för att uppnå konkurrensneutralitet mot andra aktörer. SMHI beräknar att det inbetalade beloppet till staten kommer att bli av samma storleksordning med det nya systemet.

Målen för träffsäkerheten för varningstjänsten har inte helt uppfyllts under året. SMHI har lämnat förslag till regeringen på kompletterande

metoder att följa upp träffsäkerheten för varningar och prognoser. SMHI kommer att fortsätta att utveckla system och mätmetoder som skall ge en mer rättvisande bild av träffsäkerheten.

SMHI:s infrastruktur är av mycket stort värde för många intressenter och ibland en nödvändig förutsättning för deras verksamhet. Några myndigheter har därför genom avtal förbundit sig att bidra till finansieringen av SMHI:s infrastruktur. De olika sektorernas bidrag till SMHI bör ses över i takt med att nya avtal tecknas eller när nuvarande avtal revideras, för att säkerställa erforderlig kvalitet i SMHI:s infrastruktur.

SMHI bör inom ramen för de regler som utarbetats inom den europeiska samarbetsorganisationen ECOMET, öka tillgången på data med avsikt att skapa konkurrensneutrala villkor på den meteorologiska och hydrologiska marknaden i Sverige.

SMHI lämnade 2000 en fördjupad prövning av verksamheten och föreslog i utredningen att SMHI ombildas till ett av staten helägt bolag. Statskontoret har på regeringens uppdrag utrett SMHI:s framtida verksamhetsform och lämnade i början av år 2002 en rapport till regeringen. Efter remissbehandling av Statskontorets rapport anser regeringen att det för närvarande inte är aktuellt med någon förändring av SMHI:s verksamhetsform.

Avgifterna till de internationella organisationerna EUMETSAT, ECMWF och WMO var år 2001 64,3 miljoner kronor. År 2002 beräknas avgifterna uppgå till 73,7 miljoner kronor. Avgifterna för 2003 beräknas till 70 miljoner kronor och för 2004 till 63 miljoner kronor.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 34:12 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för år 2003 uppgår till 211 584 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 216 362 000 miljoner kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.40 Härlledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 34:12

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	227 688	227 688
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	5 907	11 182
Beslut	- 1 492	-1 526
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	- 20 519	-20 982
Förslag/beräknat anslag	211 584	216 362

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.8.14 34:13 Information om klimatfrågor

Tabell 3.41 Anslagsutveckling, anslag 34:13

Tusental kronor

2002	Anslag	30 000	Utgifts- prognos	29 610
2003	Förslag	30 000		
2004	Beräknat	30 000		

Anslaget disponeras för information och medvetandegörande om klimatfrågan och behovet av klimatrelaterade åtgärder.

Regeringens överväganden

För att Sverige skall kunna uppnå sina klimatåtgärderna enligt klimatkonventionen och Kyoto-protokollet och ha en god beredskap för framtida internationella överenskommelser om utsläppsreduktioner krävs att åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser vidtas. En i sammanhanget angelägen åtgärd är en informationsinsats. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samverkan med andra myndigheter utveckla och ansvara för informationsinsatsningen. Satsningen är treårig och påbörjades under 2002. Naturvårdsverket har till regeringen lämnat förslag på en plan för informationsinsatser för att begränsa klimatpåverkan. Enligt planen utformas och genomförs informationsinsatserna i bred samverkan med myndigheter, näringsliv, kommuner, skolor och utbildningsinstitutioner samt frivilliga organisationer. Centralt i planen är att

skapa en kommunikationsstrategi som syftar till att öka samhällets och den enskilde individens engagemang och åtaganden. Det konkreta arbetet med informationsinsatserna har påbörjats genom planerandet av en kampanj med fokus på information riktad till allmänheten. Kampanjen kommer att genomföras under hösten 2002. Nätverksbyggande med kommuner, företag och andra organisationer har också påbörjats. Nästa steg som kommer att ske under våren 2003 utgörs av lokala aktiviteter.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:13 *Information om klimatfrågor* för 2003 uppgår till 30 000 000 kronor. För 2004 beräknas anslaget till 30 000 000 kronor.

3.8.15 34:14 Stöd till klimatinvesteringar

Tabell 3.42 Anslagsutveckling, anslag 34:14

Tusental kronor

2002	Anslag	200 000	Utgifts- prognos	9 870
2003	Förslag	300 000		
2004	Beräknat	400 000		

Anslaget disponeras för stöd till klimatinvesteringar. Av anslaget får högst 15 miljoner kronor användas till administration, information och utvärdering.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2003 besluta om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 100 miljoner kronor 2004 och högst 200 miljoner kronor under 2005.

Tabell 3.44 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 34:14

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början		0	0	-	-
Nya förpliktelser		0	300 000	-	-
Infriade förpliktelser*		0	0	- 100 000	-200 000
Utestående förpliktelser vid årets slut		0	300 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam		500 000	300 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

I propositionen Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163) föreslogs ett klimatinvesteringsprogram. Därför inrättades 2002 anslaget 34:14 Stöd till klimatinvesteringar. Ett förslag till förordning för klimatinvesteringsprogrammet har utarbetats.

Förslaget har meddelats Europeiska kommissionen för godkännande utifrån statsstödsaspekten. Regeringen bedömer att Naturvårdsverket kommer att kunna ta emot ansökningar om bidrag till klimatinvesteringar under 2003.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar* för 2003 uppgår till 300 000 000 kronor. För 2004 beräknas anslaget till 400 000 000 kronor.

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivå 2003-2004 för anslag 34:14

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	200 000	200 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	-	-
Överföring	-	-
Övrigt	100 000	200 000
Förslag/beräknat anslag	300 000	400 000

4 Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20

4.1 Budgetförslag

4.1.1 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tabell 4.1 Anslagsutveckling, anslag 26:1

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Ändring	Belopp
2001	Utfall	46 175	Anslags-sparande	- 1 060
2002	Anslag	39 562 ¹	Utgifts-prognos	39 085
2003	Förslag	40 289		
2004	Beräknat	41 189 ²		

¹ Varav 638 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

² Motsvarar 40 289 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen anser att Formas under sitt första verksamhetsår klarat övergången till det nya finansieringssystemet i det nya rådet och kommit i gång med verksamheten på ett effektivt sätt.

Detta innebär att regeringen föreslår att anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* för år 2003 uppgår till 40 289 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa

statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 41 189 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2003 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 4.2 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 26:1

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	38 924	38 924
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	990	1 881
Beslut	- 279	- 285
Överföring till/från andra anslag	-	-
Övrigt	654	669
Förslag/beräknat anslag	40 289	41 189

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.1.2 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tabell 4.3 Anslagsutveckling, anslag 26:2

Tusental kronor

2001	Utfall	169 607	Anslags-sparande	1 708
2002	Anslag	255 720	Utgifts-prognos	252 376
2003	Förslag	281 724		
2004	Beräknat	291 243 ¹		

¹ Motsvarar 284 937 tkr i 2003 års prisnivå.

Rådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning för en ekologisk hållbar utveckling.

Anslaget disponeras för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt föreslås regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 250 miljoner kronor under 2004, 180 miljoner kronor under 2005 och högst 56 miljoner kronor under 2006.

Regeringens överväganden

I regeringens ekonomiska vårproposition för år 2001 föreslogs att forskningen vid Formas skulle förstärkas med 80 miljoner kronor för 2002 och 2003 och 90 miljoner kronor för 2004. Förstärkningen skall användas till forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd till en ekologisk hållbar utveckling.

Därutöver föreslår regeringen att anslaget förstärks engångsvis år 2003 med 10 miljoner kronor för marin miljöforskning.

Under åren 2001 och 2002 har Formas beviljat bidrag till stiftelsen Byggdok vars uppgift är att göra resultaten från forskningen om bebyggelse och samhällsplanering tillgängliga via databaser och fulltextarkiv. Regeringen anser att ansvaret för ett eventuellt fortsatt statligt stöd till stiftelsen Byggdok bör flyttas till Boverket. Av detta skäl föreslår regeringen att 3 miljoner kronor överförs till Boverket för 2003 för stöd till stiftelsen Byggdok. Medlen överförs till anslaget 31:1 *Boverket*, utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande*.

Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* för år 2003 uppgår till 281 724 000 kronor. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1. För år 2004 beräknas anslaget till 291 243 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002 – 2004 beräknats enligt följande:

Tabell 4.4 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för anslag 26:2

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	255 720	255 720
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	6 240	12 037
Beslut	8 063	- 1 980
Överföring till/från andra anslag ²	1 269	4 363
Övrigt	10 432	21 102
Förslag/beräknat anslag	281 724	291 243

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

² Varav 4 269 tkr för kompensation för premier för statliga avtalsförsäkringar avseende av myndigheten finansierad personal vid universitet och högskolor. En närmare beskrivning av fördelningen av dessa medel finns i budgetpropositionen, vol. 8, avsnitt 7.3.

Tabell 4.5 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden, anslag 26:2*Tusental kronor*

	Utfall 2001	Prognos 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005	Beräknat 2006
Utestående förpliktelser vid årets början	238 992	262 637	360 000	-	-	-
Nya förpliktelser	108 709	254 228	263 600	-	-	-
Infriade förpliktelser	- 85 064	- 156 865	- 137 700	- 250 000	- 180 000	- 56 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	262 637	360 000	485 900	-	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	280 000	360 000	486 000	-	-	-

